

Polacy o obchodach Święta Niepodległości

Raport z badania CATI na 100-lecie odzyskania niepodległości

Polacy o obchodach Święta Niepodległości

Raport z badania CATI na 100-lecie odzyskania niepodległości

Laboratorium Badań Medioznawczych UW

Warszawa 2020

Autorzy

Karolina Brylska, Martyna Dudziak-Kisio, Tomasz Gackowski, Grzegorz Kowalczyk,
Anita Kwiatkowska, Marcin Łączyński, Anna Mierzecka, Mateusz Patera, Katarzyna Piórecka,
Aleksander Szeliga-Potocki, Marlena Szyber

Zespół ankieterów badania CATI

Bogdan Andrushchenko, Adam Balcerzak, Jakub Banasik, Dominik Daszkiewicz, Michał
Dąbrowski, Martyna Dudziak-Kisio, Maciej Ferfecki, Karol Grabowski, Zuzanna Gralewicz,
Karolina Karoń, Klara Kluczykowska, Maksymilian Kluziewicz, Grzegorz Kowalczyk,
Olga Konarzycka, Aleksandra Kowalska, Paulina Krajewska, Anita Kwiatkowska, Konrad Kuleta,
Jan Kumor, Paulina Mazurek, Maja Mirkiewicz, Joanna Paciorek, Katarzyna Piórecka,
Karolina Rokseła, Vanessa Stępień, Dobrochna Surma, Mateusz Szczerba,
Aleksander Szeliga-Potocki, Marlena Szyber, Konstancja Śliżewska, Rafał Zawadka

Projekt okładki

Mateusz Patera

Nadzór i realizacja technologiczna

Adam Balcerzak

© Copyright by Laboratorium Badań Medioznawczych UW

Warszawa 2020

ISBN 978-83-944298-6-7

ISBN 978-83-944298-6-7

Wydawca

Laboratorium Badań Medioznawczych UW

ul. Bednarska 2/4, 00-310 Warszawa

biuro@lbm.uw.edu.pl

Spis treści

Polacy o obchodach Święta Niepodległości.....	1
Raport z badania CATI na 100-lecie odzyskania niepodległości.....	1
Spis treści.....	3
Najważniejsze wnioski	4
Main conclusions	5
Komentarze ekspertów	6
Wstęp	8
Jak ocenia Pan/Pani organizację państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski z 11 listopada 2018 roku?	11
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków?	11
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Podczas Święta Niepodległości szczególnie widać podziały polityczne?	12
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur?	13
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to upolityczone święto? ..	13
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to radosne święto?	14
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Każdy może świętować 11 listopada na własny sposób?	14
W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to największe polskie święto?	15
Która stacja telewizyjna Pana/Pani zdaniem, w sposób najbardziej bezstronny relacjonuje przebieg obchodów Święta Niepodległości?	15
Jak określiliby/określiłaby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości?	17
Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości?	23
Podsumowanie	31
Summary	33

Najważniejsze wnioski

- Większość badanych Polaków pozytywnie ocenia organizację państwowych obchodów Święta Niepodległości w 2018 roku (łącznie 55,9 proc.).
- Analizując wyniki badania, można zauważyć pewien paradoks: większość respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków (59,3 proc.), a jednocześnie 75 proc. badanych uważa, że tego dnia szczególnie widać podziały polityczne.
- Sondaż jednoznacznie wykazał, że większość Polaków traktuje 11 listopada jako radosne (79,3 proc.) i największe polskie święto (68,9 proc.), które każdy może świętować na własny sposób (93 proc.).
- Badani byli podzieleni w kontekście stwierdzenia, że 11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur (45 do 42 proc.) oraz że 11 listopada to upolitycznione święto (44 do 45,7 proc.).
- Po analizie wyników badania można wysnuć wniosek, że Polacy nie wierzą w obiektywizm polskich serwisów informacyjnych – ponad połowa respondentów nie wskazała żadnej ze stacji telewizyjnych jako najbardziej bezstronnej w relacjonowaniu obchodów Święta Niepodległości.
- Głównym określeniem, definiującym ludzi idących w Marszu Niepodległości, na które wskazywali respondenci, było słowo „patrioci”.
- Młodszy mieszkańcy wsi, niezależnie od płci, rzadziej kojarzą 11 listopada z „niepodległością” i „uroczystościami” niż mieszkańcy miast, co może wynikać z faktu, iż większość wydarzeń upamiętniających 11 listopada 1918 roku odbywa się na terenach miejskich, przez co są one bardziej zakorzenione w świadomości mieszkańców miast.
- Mężczyznom obchody Święta Niepodległości kojarzyły się z określeniami nawiązującymi do idei towarzyszących temu wydarzeniu (np. „wolność”, „patriotyzm”), podczas gdy kobiety chętniej wymieniały określenia nawiązujące do wydarzeń upamiętniających odzyskanie niepodległości (np. „uroczystości”, „symbole narodowe”).

Main conclusions

- The majority of surveyed Poles positively judge the organization of the government celebration of Independence Day in 2018 (55.9%).
- Analyzing the results of the research one can notice a certain paradox: most respondents agree with the statement that Independence Day unites all Polish people (59.3%), however, at the same time 75% of respondents say that political differences are particularly visible on this day.
- The results of the research clearly show that the majority of Poles think of November 11th as a joyful day (79.3%) and the biggest Polish national holiday (68.9%), which everyone can celebrate in their own way (93%).
- The respondents are divided in the context of the statement that November 11th is a pretext for riots and disturbances (45 to 42%) and that November 11th is a politicalized holiday (44 to 45.7%).
- After analyzing the results of the survey, It can be concluded that Polish people do not believe in the objectivity of Polish news services- more than half of the respondents did not indicate any of the television stations as the most impartial in reporting on the Independence Day celebrations.
- According to respondents, the main term defining the people walking in the Independence March is the word "patriots".
- "Independence", "celebrations" and "national symbols" are the most frequently mentioned associations with the Independence Day celebrations.
- Younger residents of the villages, regardless of gender, associate November 11th with "independence" and "celebrations" less frequently than the people living in the cities. This may be due to the fact that most of the events commemorating 11th of November 1918 take place in urban areas, which is why they might be more rooted in the town residents' consciousness.
- Men associate the Independence Day celebrations with terms referring to the ideas accompanying the event (e.g. "freedom", "patriotism"). Women, on the other hand, are more willing to mention terms related to events commemorating the regaining of independence itself (e.g. "celebrations", "national symbols").

Komentarze ekspertów

Dr Karolina Brylska

Zamknięty rok obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości to dobry moment, by spojrzeć na to, jak Polacy rozumieją, interpretują i oceniają zarówno samą rocznicę, jak i jej obchody. Generalnie osoby ankietowane w badaniu zgadzają się w trzech kwestiach: że to radosne święto (upraszczając - 80% respondentów odpowiedziało tak, 11% - nie), które każdy może świętować na swój własny sposób (93% tak, 4% nie) i w którym jednocześnie widać podziały polityczne (75% - tak, 15% - nie). Natomiast pytania o największej polaryzacji odpowiedzi mają wspólny mianownik - jesteśmy podzieleni, jeśli chodzi o stwierdzenie, że Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków (59% - tak, 30% - nie), że to pretekst do zamieszek i awantur (45% - tak, 43% - nie) oraz że to upolitycznione święto (44% - tak, 46% - nie). Wygląda na to, że badani Polacy oddzielają ideę państwowości i ważnych wartości narodowych od polityki jako takiej, co jest w gruncie rzeczy dosyć smutnym wnioskiem. W poszczególnych wynikach badania kontekst polityczny stoi w wyraźnej opozycji do pojęć takich jak wspólnota, radość, świętowanie. Codziennosc medialna i polityczna przyzwyczaiła nas do tego, że polityka to konflikt i walka o interesy. Szkoda, że to rozumienie obowiązuje nawet w kontekście najważniejszego narodowego święta i dominuje w wielu aspektach jego interpretację.

Interesującego wyniku dostarczyło pytanie o bezstronność relacji stacji telewizyjnych - niemal tożsamy (i wcale niewielki, bo kilkunastoprocentowy) odsetek wskazań dla trzech głównych stacji i pokazuje, że brak tu wyraźnego lidera, który zyskałby uznanie większości Polaków i który mógłby wyznaczać standardy obiektywnego relacjonowania tak złożonych zagadnień społeczno-politycznych. Ten wniosek potwierdza zresztą fakt, że największa grupa badanych nie wskazała żadnej stacji jako bezstronnej w omawianym temacie, a 16% respondentów w ogóle nie miało w tej sprawie zdania - to oznacza, że aż połowa Polaków zgłasza wyraźne wotum nieufności wobec telewizyjnych nadawców. W tym kontekście dostrzegam zresztą pewien paradoks - otóż w niektórych wypowiedziach respondentów pobrzmiewa echo narracji głównych serwisów informacyjnych, pojawiają się głośne medialne określenia, epitety. Oceniamy zatem stacje telewizyjne jako niedochowujące bezstronności, a jednocześnie niejako przesiąkamy przekazami, które te stacje generują.

Wyniki pytania o skojarzenia związane ze Świętem Niepodległości dowiodły m.in., że ekspozycja symboli wizualnych związanych z obchodami - takich jak kotyliony czy flagi - podczas okolicznościowych ceremonii i w mediach dała widoczny efekt. Stały się one czołowym skonkretyzowanym - obok postaci historycznych i okolicznościowych marszów, pochodów, defilad - skojarzeniem Polaków ze Świętem 11 listopada. Przede wszystkim jednak badani kojarzą to święto z niepodległością, wolnością, patriotyzmem, radością, świętowaniem. To pojęcia abstrakcyjne i jednocześnie pojemne, które każdy może dekodować samodzielnie, dla każdego mogą więc znaczyć coś innego. Być może to właśnie dobra wskazówka na przyszłość dla organizatorów obchodów świąt narodowych i relacjonujących te obchody mediów - komunikowanie ważnych, pozytywnych wartości dużo skuteczniej buduje wspólnotę narodową niż eksponowanie przekonania o słuszności własnego światopoglądu i stygmatyzowanie przeciwników.

Dr hab. Tomasz Gackowski:

Rok 2018 r. minął w Polsce pod znakiem wspominania wielkiej wiktorii polskiego Narodu, powrotu Rzeczypospolitej na mapę Europy. Według naszego badania ponad 50 proc. respondentów oceniło dobrze organizację państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski 11 listopada 2018 roku.

O ile można założyć, iż Marsz Niepodległości na stałe wpisał się w obchody odzyskania niepodległości 11 listopada, o tyle sama jego ocena wciąż dzieli Polaków. Podobnie zresztą jak samo święto. Na pytanie o to, w jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków, zaledwie 25,8 proc. ankietowanych wskazało, iż się zdecydowanie z nim zgadza. Jednakże w przypadku tego samego pytania, aż 29,8 proc. wybrało przeciwną odpowiedź - „zdecydowanie się nie zgadzam”. Te dwie liczby, te dwa skrajne wybory na naszej dyferencjalnej skali pokazują głębokość podziału pośród Polaków w zakresie oceny naszego najważniejszego Święta. Ta istotnie widoczna gołym okiem polaryzacja winna niepokoić.

Blisko 76 proc. respondentów zgodziło się z opinią, iż właśnie to święto szczególnie uwydatnia podziały polityczne w naszej Ojczyźnie. Równocześnie aż prawie 80 proc. zauważa, że to najważniejsze polskie święto narodowe. Wynika z tego, że w najważniejszych chwilach nasz Naród jest przede wszystkim podzielony – to również winno martwić.

Wreszcie, jeśli chodzi o media, stacje telewizyjne relacjonujące Marsz Niepodległości czy też obchody 100-lecia odzyskania Niepodległości, to ankietowani w swoich odpowiedziach wyraźnie dali im żółtą kartkę – aż 35 proc. stwierdziło, że żadna telewizja nie relacjonuje bezstronnie przebiegu obchodów Święta niepodległości. 16 proc. ankietowanych odpowiedziało, że nie wie. Największe trzy stacje otrzymały niemal tyle samo wskazań – że obiektywnie relacjonowały rzeczony obchody – po 15/16 proc. To kolejny niepokojący dowód na silną polaryzację życia politycznego, która oddziałuje także na dziennikarzy i ich stacje telewizyjne.

Puentując, wydaje się, że po 100 latach od odzyskania niepodległości Polacy przede wszystkim powinni skupić się na tym, co ich łączy, a mniej na tym, co ich dzieli. To wielkie zadanie dla nas wszystkich, a wyniki tego badania potwierdzają to z całą mocą.

Wstęp

Celem sondażu było ustalenie, jaka jest opinia Polaków na temat Święta Niepodległości *per se* i sposobów jego przedstawienia przez media – zwłaszcza zaś medialnej prezentacji państwowych obchodów setnej rocznicy odzyskania niepodległości oraz samego Marszu Niepodległości organizowanego przez stowarzyszenie o takiej samej nazwie.

Niniejszy raport jest podsumowaniem badania, które odbyło się w dniach 8 – 12 kwietnia 2019 roku w Laboratorium Badań Medioznawczych Uniwersytetu Warszawskiego. Ankieterzy przez pięć dni, pracując od godz. 12:00 do 20:00, przeprowadzili 1203 ankiety dotyczące opinii Polaków na temat obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Sondaż przeprowadzono metodą CATI (Computer Assisted Telephone Interview). W raporcie prezentujemy najważniejsze ustalenia z przeprowadzonego sondażu.

W poniższej tabeli przedstawiamy liczbę przeprowadzonych ankiet w podziale na dni badania.

Tabela 1. Liczba przeprowadzonych ankiet w podziale na dni badania

Data	Liczba przeprowadzonych ankiet
8 kwietnia	149
9 kwietnia	300
10 kwietnia	347
11 kwietnia	179
12 kwietnia	228
SUMA	1203

Źródło: opracowanie własne.

Sondaż składał się z dwóch części. W pierwszej pytania miały charakter zamknięty – respondenci musieli wskazać jedno z prezentowanych stwierdzeń, natomiast w drugiej części ankietowani mogli udzielić dowolnej odpowiedzi.

Pierwsze pytanie: „Jak ocenia Pan/Pani organizację państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski z 11 listopada 2018 roku?”, było pytaniem zamkniętym, na które respondent mógł odpowiedzieć w oparciu o 5 stopniową skalę: bardzo dobrze, raczej dobrze, trudno stwierdzić, raczej źle lub bardzo źle.

W kolejnym pytaniu ankietę przedstawiał respondentowi siedem stwierdzeń:

- Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków.
- Podczas Święta Niepodległości szczególnie widać podziały polityczne.
- 11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur.
- 11 listopada to upolitycznione święto.
- 11 listopada to radosne święto.
- Każdy może świętować 11 listopada na własny sposób.
- 11 listopada to największe polskie święto.

Zadanie ankietowanego polegało na określeniu, w jakim stopniu zgadza się z podanym stwierdzeniem, wybierając jedną z pięciu możliwych odpowiedzi: zdecydowanie się zgadzam, raczej się zgadzam, trudno stwierdzić, raczej się nie zgadzam lub zdecydowanie się nie zgadzam.

Trzecie pytanie brzmiało: „Która stacja telewizyjna Pana/Pani zdaniem w sposób najbardziej bezstronny relacjonuje przebieg obchodów Święta Niepodległości?”. Respondent udzielał swobodnej odpowiedzi, na podstawie której ankieter zaznaczał jedną z poniższych opcji:

- TVP / TVP Info,
- TVN / TVN 24,
- Polsat / Polsat News,
- TV Trwam,
- TV Republika,
- Nie wiem / Trudno stwierdzić,
- Żadna,
- Inna.

Kafeteria odpowiedzi nie uwzględniała szczegółowego rozróżnienia na kanały tej samej grupy medialnej. Stąd na przykład wskazanie przez respondentów TVP 1 i TVP 2 było przypisywane do kategorii TVP/TVP Info. Jeżeli rozmówca wskazał tytuł audycji czy serwisu informacyjnego (na przykład „Teleexpress”, „Fakty”, „Wydarzenia”), ankieter zaznaczał odpowiednią stację telewizyjną, z której pochodzi dana audycja. Przedmiotem zainteresowania w tym pytaniu były tradycyjnie rozumiane stacje telewizyjne, stąd nie brano pod uwagę odpowiedzi wskazujących na kanały w serwisach internetowych takich jak YouTube. Jeśli respondent spontanicznie wymienił inne medium niż telewizyjne, zadaniem ankietera było doprecyzowanie odpowiedzi i ustalenie, czy powinien je zaszeregować do kategorii „Inna”.

Dwa ostatnie pytania miały charakter otwarty. Ankietowani zostali zapytani „Jak określił(a)by Pan/Pani osoby idące w Marszu Niepodległości?” oraz „Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości?”. W tych pytaniach każdy respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Na koniec wywiadu ankietowany był proszony o udzielenie odpowiedzi na pytania metryczkowe, które pozwoliły porównać zrealizowaną próbę badawczą z populacją dorosłych Polaków według danych GUS (ważenie danych). Ankieter pytał o: wiek, płeć, wykształcenie, liczbę mieszkańców w miejscowości zamieszkania (<10 tys.; 10-50 tys.; 50-100 tys.; 100-500 tys.; >500 tys.) oraz typ miejsca zamieszkania (miasto czy wieś).

Zgromadzone odpowiedzi zostały poddane procesowi rekodowania¹ (pytania otwarte) oraz ważenia, by zweryfikować proporcje (frakcje) w próbie względem populacji dorosłych Polaków na podstawie raportu Głównego Urzędu Statystycznego z 2018 roku. Trafność zrealizowanej próby badawczej względem populacji (dane GUS z 2018 r.²) ze względu na wiek oraz płeć prezentują poniższe tabele (Tabela 2 i Tabela 3).

¹ Proces polegający na utworzeniu katalogu odpowiedzi na podstawie zebranych danych.

² Mały Rocznik Statystyczny Polski, Warszawa 2018,

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/1/19/1/maly_rocznik_statystyczny_polski_2018.pdf (odczyt: 30.07.2020)

W pierwszej kolumnie prezentujemy charakterystykę frakcji – oznaczenie k-kobieta, m-mężczyzna oraz zakres liczbowy, który określa wiek osób w danej frakcji. Na przykład „k15-19” oznacza „kobiety mające od 15 do 19 lat”. Druga kolumna to liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na sondażowe pytania. Trzecia kolumna oznacza liczbę osób w naszej próbie badawczej, które spełniają dane kryterium płci i wieku. Kolejna kolumna to wartość referencyjna, opracowana na podstawie danych GUS z 2018 roku, która określa reprezentację danego segmentu (na przykład wspomnianych kobiet w wieku od 15 do 19 lat) w populacji Polski. Przedostatnia kolumna zawiera wartości statystyki testowej w teście dla jednej frakcji ($H_0:p=p_0$, $H_1:p>p_0$, oraz $H_0:p=p_0$, $H_1:p<p_0$ gdzie p to udział danej frakcji w populacji zaobserwowany w badaniu, a p_0 wartość referencyjna ustalona na podstawie danych GUS). Ostatnia kolumna obrazuje wniosek płynący z testu ($\alpha = 0,01$, $P < 0,01$), dotyczący istotności różnic między badaną próbą a populacją Polaków opisaną przez GUS. Innymi słowy, poniższe tabele pokazują, jak wiernie próba badawcza odwzorowała populację Polaków w porównaniu z danymi GUS.

Tabela 2. Trafność zrealizowanej próby badawczej ze względu na płeć – kobiety

KOBIETY	Liczebność frakcji	Wartość frakcji	Wartość referencyjna	Statystyka testowa U	Istotność różnicy
k15-19	11	1%	0,0501	-6,5131	Istotnie mniejsze
k20-24	95	8%	0,0623	2,3931	Istotnie większe
k25-29	349	29%	0,0726	29,0757	Istotnie większe
k30-34	207	17%	0,0808	11,6104	Istotnie większe
k35-39	84	7%	0,0761	-0,8257	OK
k40-44	67	6%	0,0658	-1,4117	OK
k45-49	48	4%	0,0583	-2,7245	Istotnie mniejsze
k50-54	56	5%	0,0635	-2,4111	Istotnie mniejsze
k55-59	63	5%	0,0761	-3,1061	Istotnie mniejsze
k60-64	78	6%	0,0721	-0,9766	OK
k65-69	61	5%	0,0552	-0,6783	OK
k70-74	36	3%	0,0373	-1,3548	OK
k75-79	21	2%	0,0363	-3,4978	Istotnie mniejsze
k80-84	21	2%	0,0289	-2,3705	Istotnie mniejsze
k>85	8	1%	0,0231	-3,7966	Istotnie mniejsze
N = 1203					

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Trafność zrealizowanej próby badawczej ze względu na płeć – mężczyźni

MĘŻCZYŹNI	Liczebność frakcji	Wartość frakcji	Wartość referencyjna	Statystyka testowa U	Istotność różnicy
m15-19	27	2%	0,0561	-5,0722	Istotnie mniejsze
m20-24	96	8%	0,0691	1,4630	OK
m25-29	348	29%	0,0800	26,7630	Istotnie większe
m30-34	266	22%	0,0886	16,1808	Istotnie większe
m35-39	105	9%	0,0833	0,4947	OK
m40-44	68	6%	0,0715	-2,0186	OK
m45-49	60	5%	0,0625	-1,8025	OK
m50-54	70	6%	0,0661	-1,1069	OK
m55-59	61	5%	0,0755	-3,2539	Istotnie mniejsze
m60-64	85	7%	0,0668	0,5418	OK
m65-69	47	4%	0,0470	-1,2953	OK
m70-74	31	3%	0,0275	-0,3650	OK
m75-79	6	0%	0,0229	-4,1554	Istotnie mniejsze
m80-84	15	1%	0,0154	-0,8129	OK
m>85	5	0%	0,0089	-1,7499	OK

N = 1203

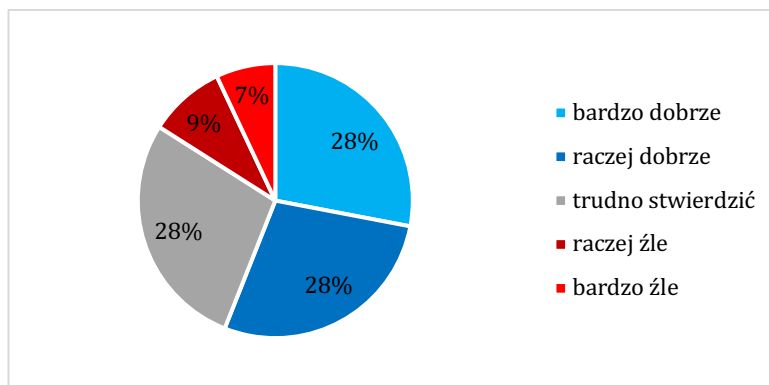
Źródło: opracowanie własne.

Tabele obrazują, w których zakresach wiekowych, zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn, przebadano za mało, za dużo lub odpowiednią liczbę osób spełniających określone kryteria we frakcji. W przypadku mężczyzn, w zaledwie 4 na 15 grupach wiekowych, próba badawcza w sposób istotny nie spełniła kryteriów rozkładu znanych z zestawień GUS dla 2018 r. W przypadku kobiet jedynie w pięciu grupach wiekowych nasza próba badawcza okazała się odpowiednia względem wartości referencyjnych.

Na kolejnych stronach raportu prezentujemy sumaryczne wyniki ze wszystkich analizowanych ankiet. Warto natomiast zaznaczyć, że szczegółowe zestawienia, uwzględniające dane demograficzne dla pytań zamkniętych oraz dodatkowe, pogłębione analizy zostaną przedstawione w przygotowywanej na bazie badania monografii. W książce tej autorzy nakreślą również genezę oraz faktografię współczesnych marszów organizowanych 11. listopada z okazji Święta Niepodległości i zaprezentują m.in. szerszą perspektywę dotyczącą fenomenu marszów na całym świecie. Dodatkowo w monografii przedstawiona zostanie analiza zawartości przekazów pochodzących z głównych polskich serwisów informacyjnych w dniach 10,11,12 listopada w latach 2011-2019.

Jak ocenia Pan/Pani organizację państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski z 11 listopada 2018 roku?

Wykres 1: Jak ocenia Pan/Pani organizację państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski z 11 listopada 2018 roku? – wyniki ogólne

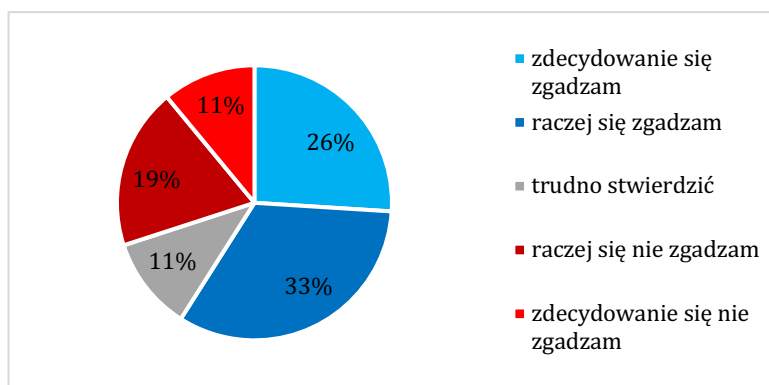

Źródło: opracowanie własne.

Większość Polaków oceniła organizację państwowych obchodów Święta Niepodległości „bardzo dobrze” albo „raczej dobrze” (łącznie 55,9 proc.). Stosunkowo wysoki odsetek zdecydował się na odpowiedź „trudno stwierdzić” (27,8 proc.). Dwa wyraźnie mniej popularne warianty odpowiedzi zawierały opinię negatywną – „raczej źle” wybrało 8,9 proc. Polaków, „bardzo źle” – 7,5 proc. Świadczy to o raczej pozytywnym odbiorze sposobu organizacji państwowych obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski, które odbyły się 11 listopada 2018 roku.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków?

Wykres 2: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków? – wyniki ogólne

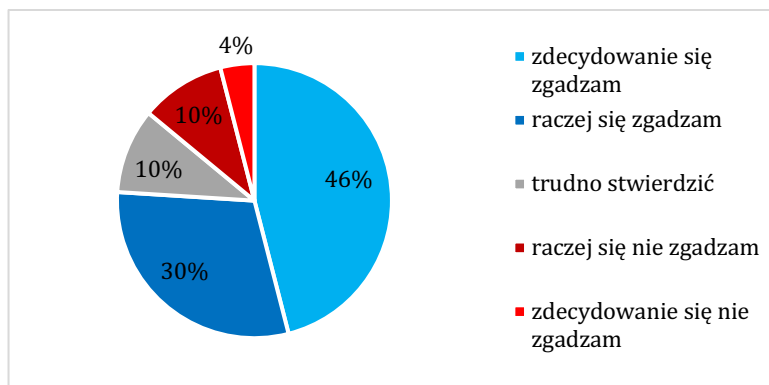

Źródło: opracowanie własne.

Zdaniem większości badanych Święto Niepodległości łączy wszystkich Polaków. 33,5 proc. Polaków wskazało odpowiedź „raczej się zgadzam”, a 25,8 proc. – „zdecydowanie się zgadzam”. Negatywne nastawienie do wymienionego stwierdzenia miało łącznie 29,8 proc. badanych. Z kolei 10,9 proc. wybrało opcję „trudno stwierdzić”.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Podczas Święta Niepodległości szczególnie widać podziały polityczne?

Wykres 3: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Podczas Święta Niepodległości szczególnie widać podziały polityczne? – wyniki ogólne

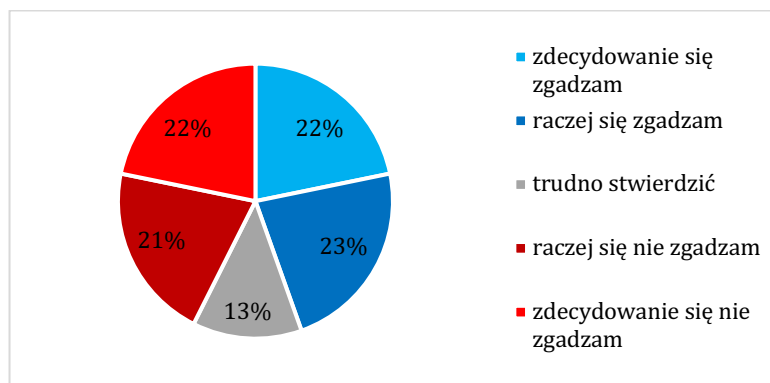

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci w większości uważają, że podczas Święta Niepodległości szczególnie widać podziały polityczne w Polsce. Z takim stwierdzeniem zgodziło się ponad 75 proc. badanych – 46,1 proc. „zgodziło się zdecydowanie”, 29,6 proc. „raczej się zgodziło”. Stosunkowo niewiele osób polemizowało z tym stwierdzeniem – 10,3 proc. „raczej się nie zgodziło”, zaledwie 4,4 proc. „nie zgodziło się zdecydowanie”. 9,6 proc. Polaków wybrało opcję „trudno stwierdzić”. **Wyniki wskazują, że dla większości Polaków Święto Niepodległości eksponuje konflikty polityczne.**

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur?

Wykres 4: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur? – wyniki ogólne

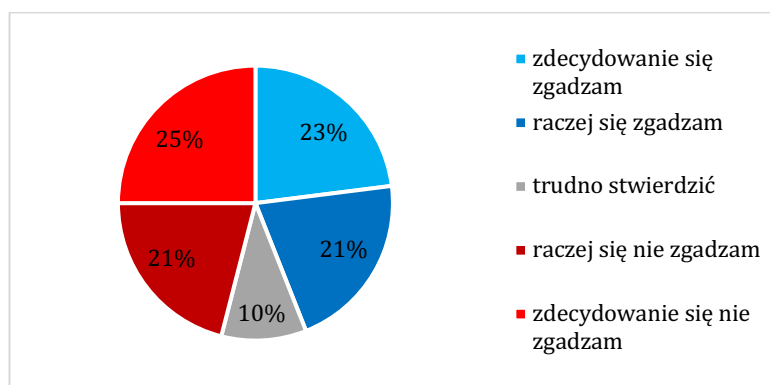

Źródło: opracowanie własne.

Stwierdzenie „11 listopada jest pretekstem do zamieszek i awantur” podzieliło badanych. Blisko 45 proc. zgodziło się z tak postawionym sformułowaniem, podczas gdy nieco ponad 42 proc. nie aprobowало tej tezy. Zarówno w odpowiedziach twierdzących, jak i przeczących, można zauważyć podział na dwie prawie równe części, co pozwala stwierdzić, że mamy do czynienia z polaryzacją społeczeństwa w ocenie święta Niepodległości.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to upolityczone święto?

Wykres 5: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to upolityczone święto? – wyniki ogólne

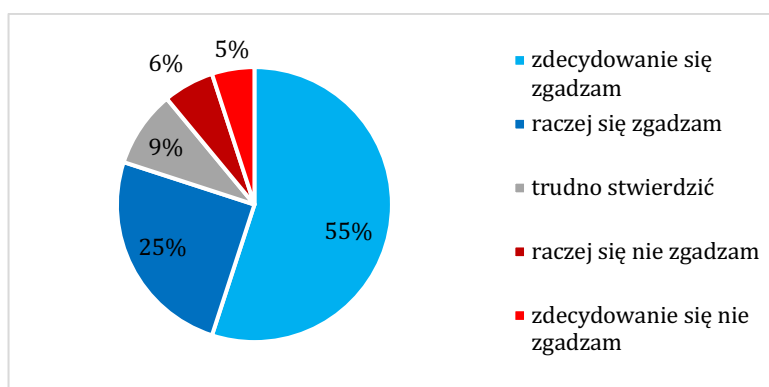
Źródło: opracowanie własne.

Pytanie o upolitycznienie święta 11 listopada, podobnie jak wcześniejsze stwierdzenie, do którego mieli się ustosunkować respondenci, podzieliło Polaków na dwie niemalże równe części. Z tym sformułowaniem zgodziło się w sumie 44 proc. badanych, z czego „raczej się

zgadzam” wybrało 21,3 proc., a zdecydowaną zgodę zadeklarowało 22,7 proc. Natomiast z tak postawionym stwierdzeniem nie zgodziło się łącznie 45,7 proc. Polaków, wśród których 25% proc. wybrało odpowiedź „zdecydowanie się nie zgadzam”, a 20,7 proc. „raczej się nie zgadzam”.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to radosne święto?

Wykres 6: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to radosne święto? – wyniki ogólne

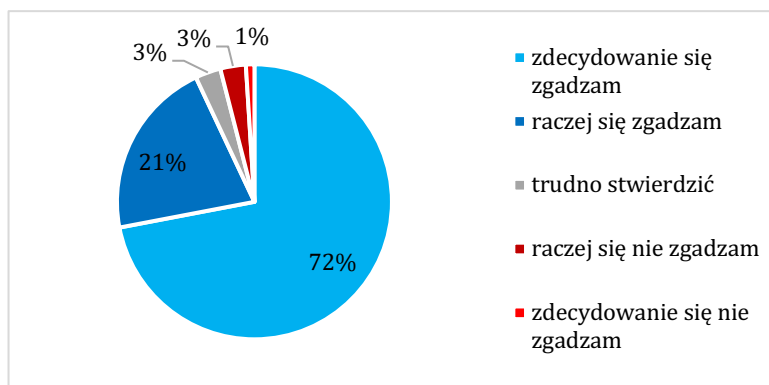

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość Polaków (79,3 proc.) zgadza się ze stwierdzeniem, że 11 listopada to radosne święto „Zdecydowanie” zgadza się 54,6 proc., a „raczej” 24,7 proc. ankietowanych. Z tak postawionym stwierdzeniem nie zgadza się 11,2 proc. („zdecydowanie nie” odpowiedziało 5 proc., a „raczej nie” – 6,2 proc.). Odpowiedź trudno stwierdzić wybrało 9,5 proc. badanych.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Każdy może świętować 11 listopada na własny sposób?

Wykres 7: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Każdy może świętować 11 listopada na własny sposób? – wyniki ogólne

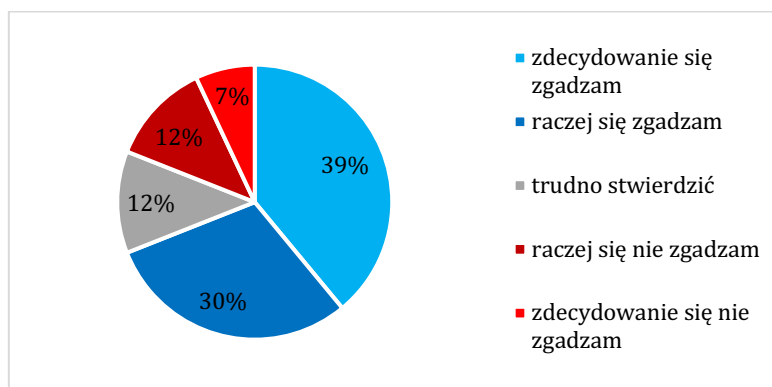

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość (93 proc.) Polaków zgodziła się ze stwierdzeniem, że „Każdy może świętować 11 listopada na własny sposób”. 72 proc. badanych zgodziło się zdecydowanie, a 21 proc. uznało, że „raczej się zgadza”. 2,6 proc. osób odpowiedziało „trudno stwierdzić”. Łącznie 4,3 proc. Polaków nie zgodziło się z podanym stwierdzeniem – 2,9 proc. „zdecydowanie”, a 1,4 proc. „raczej”.

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to największe polskie święto?

Wykres 8: W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: 11 listopada to największe polskie święto? – wyniki ogólne

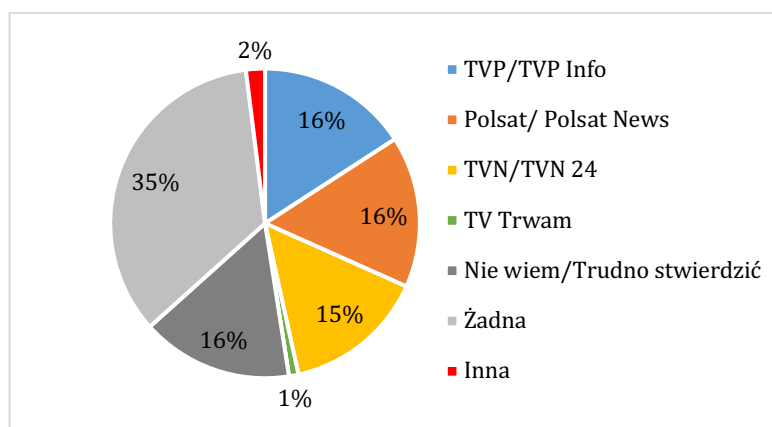

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 2/3 (68,9 proc.) Polaków uważa 11 listopada za największe polskie święto. 39 proc. osób wskazało odpowiedź „zdecydowanie się zgadzam”, a 29,8 proc. – „raczej się zgadzam”. Prawie co piąty Polak (19,4 proc.) nie zgadza się z tym zdaniem. 12 proc. uznało, że raczej się nie zgadza, 7,4 proc., że nie zgadza się zdecydowanie. 11,7 proc. Polaków odpowiedziało „trudno stwierdzić”.

Która stacja telewizyjna Pana/Pani zdaniem, w sposób najbardziej bezstronny relacjonuje przebieg obchodów Święta Niepodległości?

Wykres 9: Która stacja telewizyjna Pana/Pani zdaniem, w sposób najbardziej bezstronny relacjonuje przebieg obchodów Święta Niepodległości? – wyniki ogólne

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa (51 proc.) Polaków nie wskazała żadnej ze stacji telewizyjnych jako najbardziej bezstronnej w relacjonowaniu obchodów Święta Niepodległości. Może to świadczyć o niskim zaufaniu Polaków do telewizji, a z pewnością oznacza jej negatywną ocenę w kontekście obiektywizmu prezentowanych relacji z ważnych wydarzeń i zagadnień społeczno-politycznych. Odpowiedzi 35 proc. ankietowanych brzmiały „nie wiem/trudno stwierdzić”. 16 proc. osób wyraźnie stwierdziło, że żadna stacja telewizyjna nie pozostała bezstronna w omawianym kontekście.

Najczęściej wskazywaną w pytaniu o bezstronność stacją było TVP/TVP Info. Za najbardziej bezstronną uznało ją 16,3 proc. Polaków. 15,8 proc. wybrało Polsat/Polsat News (0,5 punktu procentowego mniej niż TVP). TVN/TVN 24 został wskazany przez 14,5 proc. osób (1,8 punktu procentowego mniej niż TVP i 1,3 punktu procentowego mniej niż Polsat). Należy tu podkreślić, że wyniki oceny bezstronności głównych stacji telewizyjnych w badanym kontekście były bardzo zbliżone. 2 proc. Polaków za najbardziej bezstronne uznawało stacje spoza kafeterii odpowiedzi. TV Trwam wybrało 0,7 proc. osób, a TV Republika 0,1 proc. Warto przy tym dodać, że ocena bezstronności stacji nie odpowiada wynikom oglądalności poszczególnych serwisów informacyjnych. W momencie realizacji badania najwięcej widzów miały „Fakty” TVN³ - a tymczasem ten serwis i ta stacja zanotowały w niniejszym badaniu najniższy odsetek wskazań o bezstronności relacji spośród trzech największych stacji w Polsce.

³ Na podstawie raportów:

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji „Informacja o widowni telewizyjnej w Polsce w 2018 roku”, str. 3-4
Nielsen za grudzień 2018 i styczeń 2019

<https://businessinsider.com.pl/media/tv-radio/widownia-serwisow-informacyjnych-w-styczniu-2019-roku/eybxgck>

<https://www.wirtualnemedial.pl/artykul/ogladalnosc-dziennikow-grudzien-2018-fakty-liderem>

Na kolejnych stronach raportu przedstawimy analizę odpowiedzi udzielonych na pytania otwarte, nazywane również aktywizującymi, czyli takimi, które przez samą swą konstrukcję wymuszają rozbudowaną odpowiedź, ponieważ wykluczają możliwość odpowiedzi „tak” lub „nie”.

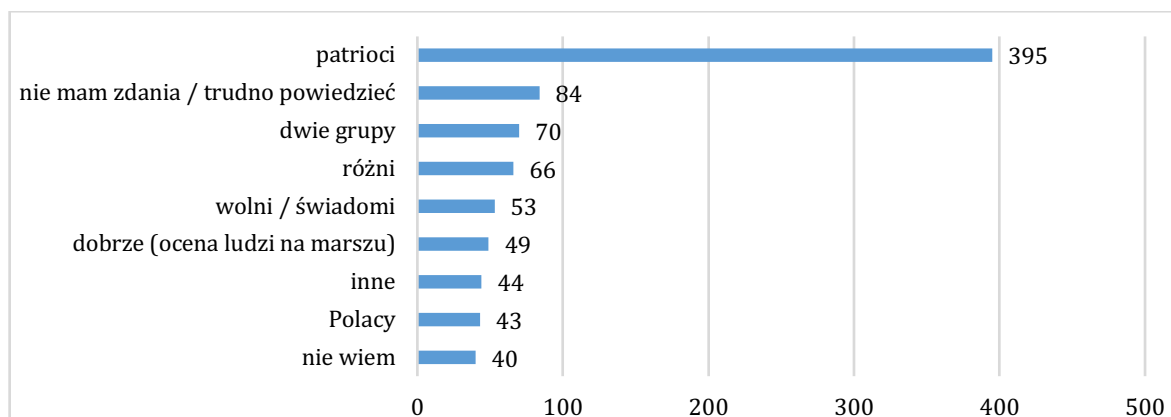
Ankietowani zapytani zostali „Jak określił(a)by Pan/Pani osoby idące w Marszu Niepodległości?” oraz „Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości?”. Każdy respondent mógł wskazać w tych pytaniach więcej niż jedną odpowiedź, które następnie były rozpatrywane oddzielnie, co w przypadku pytania o epitety, jakimi można określić osoby idące w Marszu dało wynik 1340 odpowiedzi, a w przypadku pytania o skojarzenia z obchodami Święta Niepodległości – 1891 wskazań.

W dalszej części przedstawiona zostanie analiza uzyskanych odpowiedzi z podziałem ankietowanych na segmenty według następujących kryteriów: płeć, wiek, miasto czy wieś oraz wykształcenie. W tabelach umieszczonych pod każdym wykresem znajdują się natomiast informacje o „N” - czyli bezwzględnej liczbie udzielonych odpowiedzi z podziałem na kategorie, które ilustruje dany wykres, „Średnia” - czyli wartość średnią dla danej kategorii oraz „SD” - odchylenie standardowe.

Jak określiliby/określiłaby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości?

W odpowiedzi na pytanie „Jak określiliby/określiłaby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości?” uzyskano łącznie 1340 osobnych wskazań. Na wykresach dla tego pytania zaprezentowano 9 kategorii odpowiedzi, których udział procentowy w całej próbie był wyższy od średniej.

Wykres 10: Jak określiliby/określiłaby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? – wyniki ogólne

N	Średnia	SD
1340	37,22	64,23

Źródło: opracowanie własne.

Polacy najczęściej nazywali uczestników Marszu Niepodległości „patriotami”. Słowa tego użyło aż 395 respondentów, co stanowi niespełna ¼ wszystkich wskazań dla tego pytania. Wśród często wymienianych określeń pojawiły się również: „dwie grupy” oraz „różni”. Te

odpowiedzi najczęściej były opatrzone takimi komentarzami jak np. „jedni po to, żeby przeskadzać, a drudzy dla idei”, albo „niektórzy świętują, inni robią burdy” czy „na pokaz jedni, a drudzy uczcić święto”, co oznacza, że Polacy postrzegają Marsz Niepodległości jako wydarzenie, w którym udział biorą ludzie z różnymi intencjami, nie zawsze dobrymi.

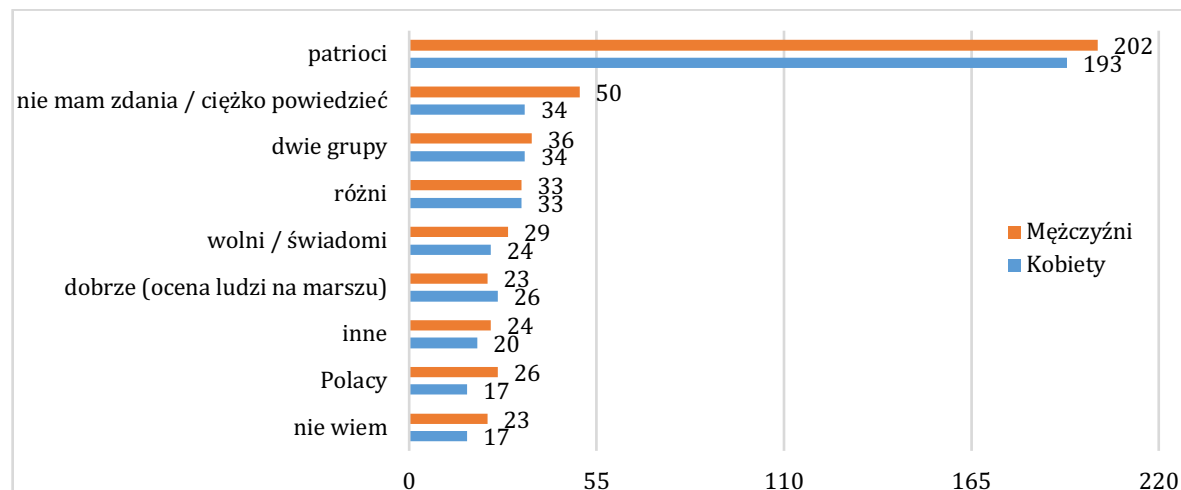
Wskazanie „dwie grupy” w każdym wypadku jest binarne i zakłada podział uczestników według pewnej osi. Najczęściej wskazywaną przez respondentów linię podziału stanowi kwestia przynależności do grupy osób o poglądach nacjonalistycznych, z którymi część badanych utożsamia również narodowców (19 wskazań z 70). Do ich opisu respondenci używali następujących sformułowań: „dwie grupy, część chce okazać pamięć i patriotyzm, a część - nacjonaści, manifestacje chce zrobić i szum”, „dwie grupy, osoby, które wiedzą o co chodzi i osoby przesadnie zaangażowane - nacjonaści” albo „niektórzy mają skrajne poglądy, wielu zwykłych ludzi”. Drugą pod względem liczebności, wyraźnie zarysowaną oś podziału, stanowi motywacja uczestników marszu, na którą zwróciło uwagę 14 z 70 respondentów. Według tej grupy część uczestników marszu idzie w celu „zrobienia burdy”, a inni po to, żeby świętować, np. „dwie kategorie ludzi - jedni, bo świętują, drudzy chcą robić zamieszanie” albo „jedni idą, żeby zrobić zadymę, inni świętować”.

11 badanych zwróciło również uwagę na podział uczestników marszu na dobrych i złych, dzięki następującym określeniom: „ja tam tych ludzi nie znam, są dobrzy i zli” albo „to zależy, są uczciwi i nieuczciwi”. Kolejną, widoczną linią dzielącą uczestników marszu we wskazaniach respondentów jest polityka, na którą zwróciło uwagę 10 ankietowanych, np. poprzez sformułowania: „dwie skrajne grupy namaszczone politycznie”, „jedni mają pobudki polityczne, inni nie” czy „marsz pokazał, że naród jest podzielony na dwie formacje ugrupowań politycznych”. 5 badanych zwróciło również uwagę, że osią podziału może być chęć pokazania się uczestników w mediach.

Określenie „różni” najczęściej oznaczało, że badani nie byli w stanie jednym słowem opisać uczestników Marszu. Pojawiały się wtedy uwagi takie jak: „przeróżni ludzie, o różnych poglądach, mieszanka” albo „trudno generalizować, są patrioci, są faszyci i pseudokibice”.

Ponadto powyżej 40-stu wskazań odnotowano również w przypadku odpowiedzi: „wolni, świadomi”, jak np. „wiedzą, dlaczego i po co idą”, „dobrze”, co oznaczało aprobatę dla uczestników tego patriotycznego wydarzenia, jak np. „dobra inicjatywa, wspieram” oraz „inne” i „Polacy”.

Wykres 11: Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? - w podziale na płeć respondentów

Polacy o obchodach Święta Niepodległości

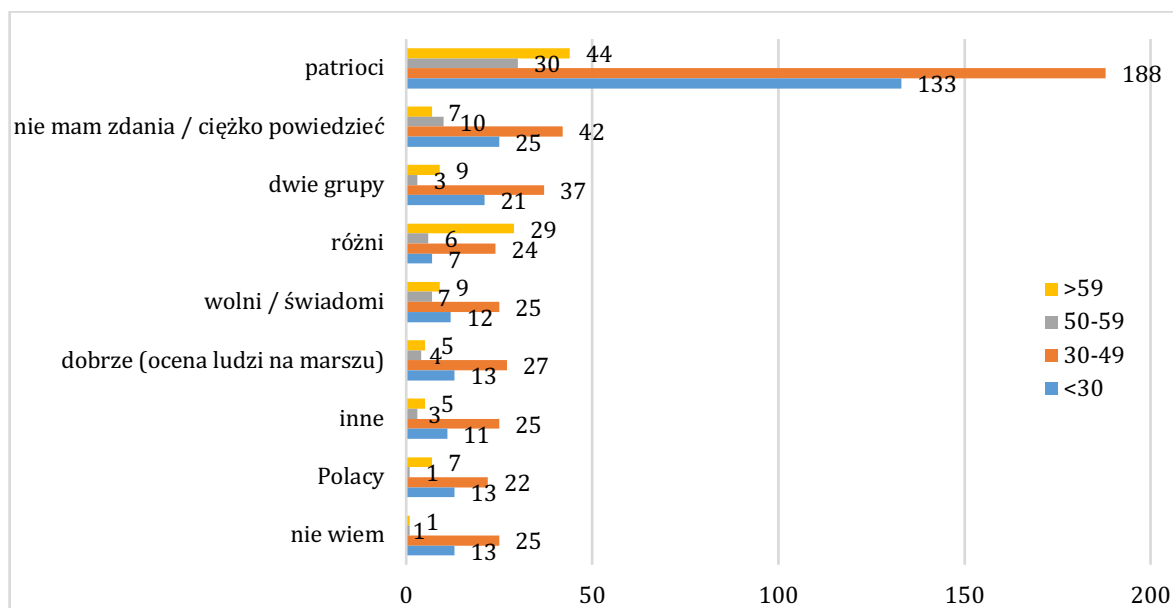
Zmienna	N	Średnia	SD
Kobieta	635	17,64	31,36
Mężczyzna	705	19,58	33,01

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno kobiety (193 wskazania), jak i mężczyźni (202 wskazania) ze zbliżoną częstotliwością wskazywali, że w Marszu Niepodległości idą „patrioci”. Podobną zbieżność w postrzeganiu uczestników marszu można zauważyć w przypadku kolejnych wskazań, czyli „dwie grupy” i „różni”. Mężczyźni częściej zwracali uwagę na aspekt „wolności i świadomości” uczestników marszu oraz ich tożsamość narodową – „Polacy”. W podanym zestawieniu wyraźnie widać również, że grupa mężczyzn częściej „nie miała zdania” (50 do 34 wskazań) lub „nie wiedziała” (23 do 17 wskazań) niż grupa kobiet.

Kobiety, pomimo że podawały o około 20 proc. mniej wskazań niż mężczyźni, częściej używały określenia wartościującego „dobrze”, np. w formie „słusznie i super”, aby podkreślić swoją aprobatę dla uczestników Marszu Niepodległości.

Wykres 12: Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? – w podziale na wiek respondentów

Zmienna	N	Średnia	SD
<30	400	11,11	21,67
30-49	635	17,64	30,81
50-59	103	2,86	5,11

Polacy o obchodach Święta Niepodległości

>59	202	5,61	8,35
-----	-----	------	------

Źródło: opracowanie własne.

W niniejszym badaniu grupą o największym udziale były osoby w przedziale wiekowym 30-49 lat. Niezależnie jednak od liczby reprezentantów, wszystkie grupy wiekowe najczęściej określały uczestników Marszu Niepodległości mianem „patriotów”.

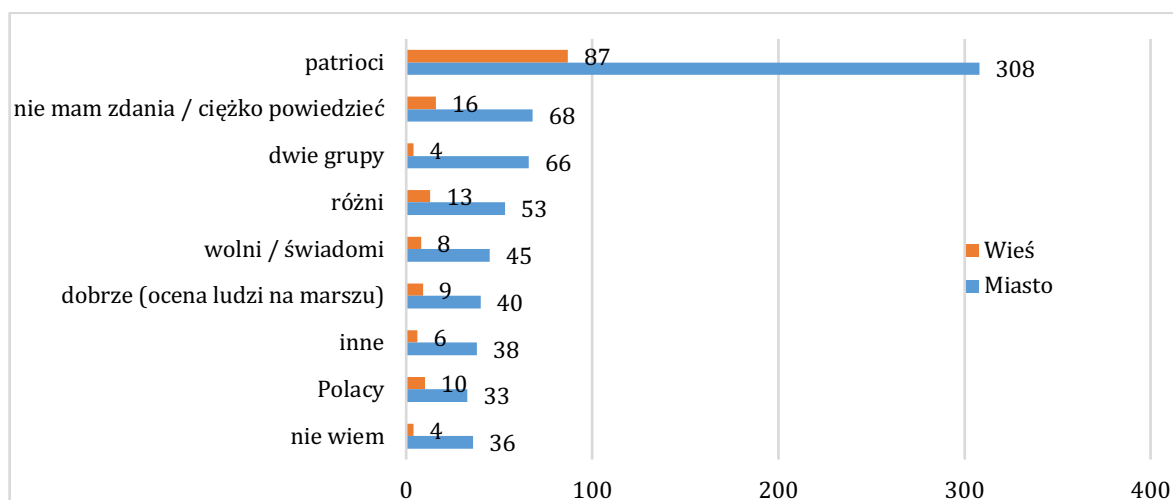
W przypadku osób poniżej 30. roku życia drugą najczęstszą odpowiedzią było „nie wiem”. Kolejne wskazania to „dwie grupy”, jak np. „część to patrioci, a część jest fanatykami”, a w dalszej kolejności „dobrze” oraz „nie wiem”. Oznacza to, że reprezentanci tej grupy wiekowej mieli najmniej skonkretyzowane i różnorodne skojarzenia z Marszem Niepodległości. Mniejszą liczbę wskazań zanotowały również odpowiedzi: „Polacy”, „wolni, świadomi” oraz „inne”.

Reprezentanci grupy 30-49 lat jako trzecie wskazanie najczęściej wybierali „dwie grupy” (37 wskazań) i ilustrowali je przykładami, takimi jak „niektórzy prowokują, niektórzy oddają hołd”. Kolejne wskazania w tej grupie to: „dobrze”, „wolni, świadomi”, „nie wiem”, „inne”, „różni”, oraz „Polacy”.

Osoby w wieku 50-59 lat w drugiej kolejności bardzo często wskazywały, że w Marszu Niepodległości idą „różni”, np. „od zagubionych do nacjonalistów”. Kolejnymi pod względem częstotliwości wskazaniami były: „dwie grupy” (9 wskazań) oraz „wolni, świadomi” (9 wskazań), a także „Polacy”. Co istotne, starsze grupy wiekowe charakteryzują się znacząco mniejszą liczbą wskazań „nie mam zdania” tudzież „nie wiem”.

Przedstawiciele najstarszej grupy wiekowej, to znaczy powyżej 59 roku życia, często podkreślali aspekt „wolności i świadomości”, „różnorodności”, np. „trudno ocenić, różne powody uczestnictwa, zależy jakie poglądy i cele reprezentują”, oraz aprobaty dla uczestników marszu, a także podziału na „dwie grupy”.

Wykres 13: Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? – w podziale typ miejsca zamieszkania (miasto czy wieś)

Zmienna	N	Średnia	SD
---------	---	---------	----

Polacy o obchodach Święta Niepodległości

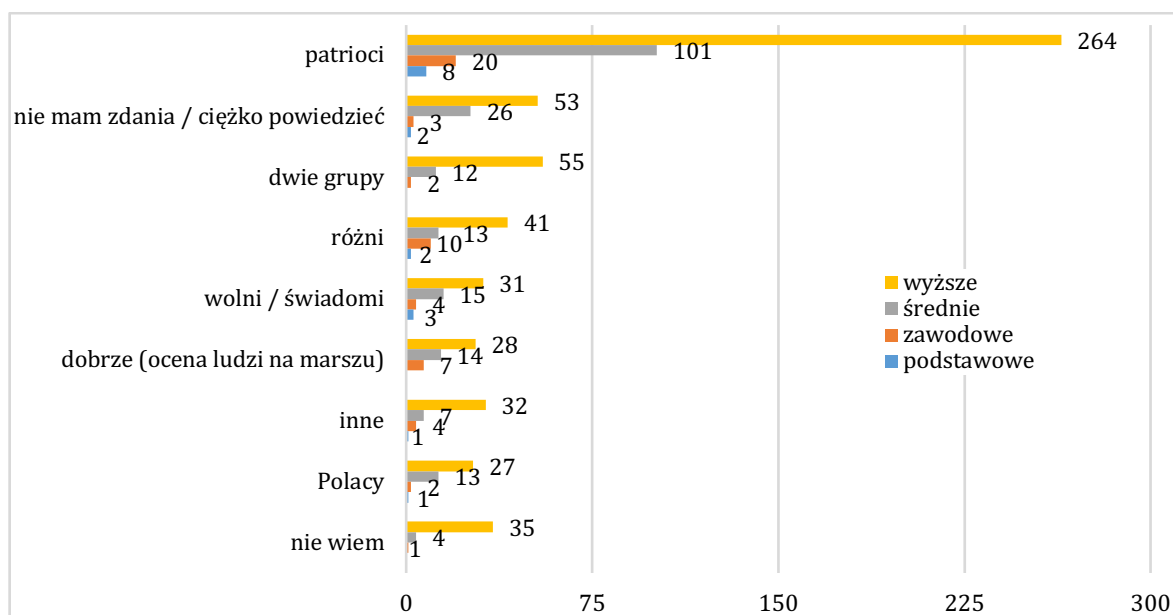
Miasto	1090	30,28	50,27
Wieś	250	6,94	14,18

Źródło: opracowanie własne.

Większość uczestników niniejszego badania zadeklarowało, że mieszka w mieście. W związku z tym w analizie powyższego wykresu należy skupić się na tendencjach w odpowiedziach badanych, a nie wartościach liczbowych. W obydwu badanych grupach odpowiedź „patrioci” była najczęstszym wskazaniem.

Mieszkańcy miast wskazywali kolejno odpowiedzi: „nie mam zdania”, „dwie grupy”, „różni”, „wolni świadomi”, „dobrze”, „inne”, „nie wiem”, „Polacy”. W odróżnieniu od tej grupy mieszkańcy wsi częściej używali słów związanych z różnorodnością osób idących w Marszu Niepodległości oraz zwracali większą uwagę na aspekt narodowościowy oraz “wolności i świadomości” uczestników marszu.

Wykres 14: Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? – w podziale typ miejsca zamieszkania (miasto czy wieś)

Zmienna	N	Średnia	SD
podstawowe	27	0,75	1,46
zawodowe	89	2,47	3,73
średnie	339	9,42	16,51
wyższe	881	24,47	43,20

Źródło: opracowanie własne.

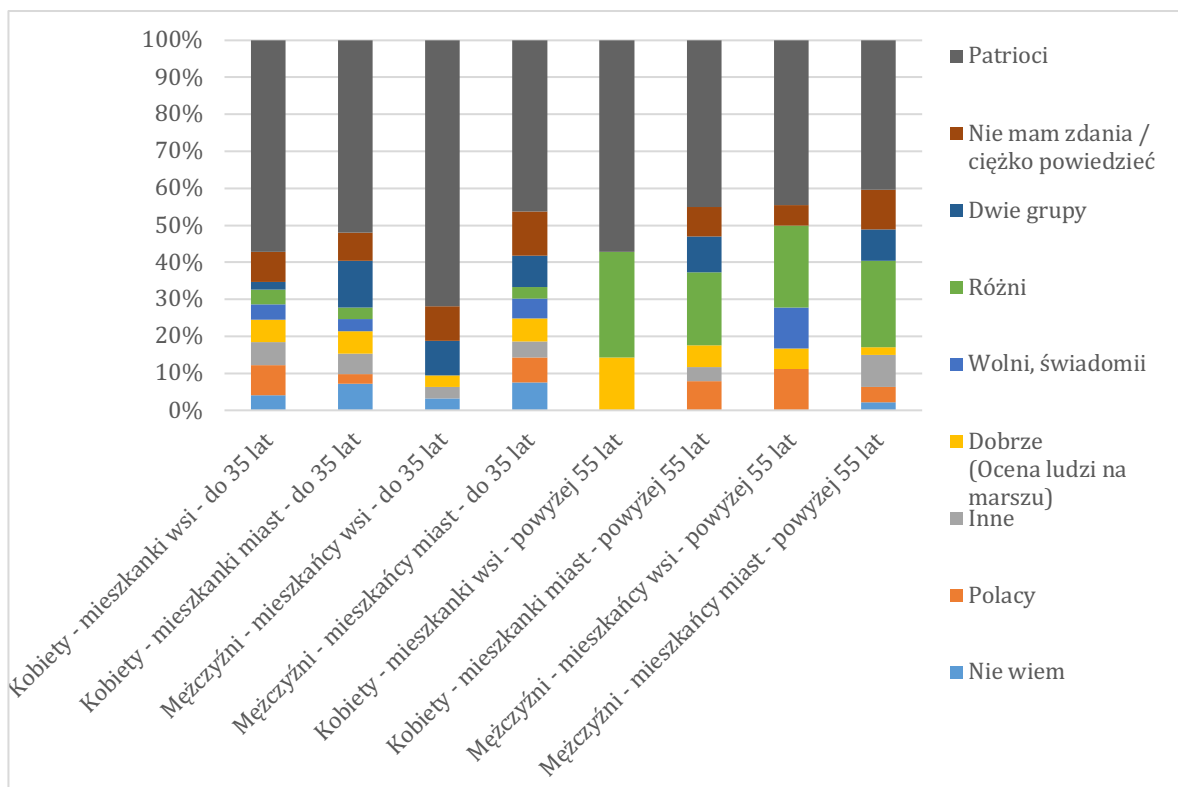
Większość badanych zadeklarowała wyższe wykształcenie, jednak ze względu na ten czynnik widać zróżnicowanie odpowiedzi respondentów.

Wszyscy ankietowani, podobnie jak w przypadku pozostałych kryteriów różnicujących, najczęściej wskazywali „patriotów” jako uczestników Marszu Niepodległości. W przypadku osób z wyższym wykształceniem padały również odpowiedzi: „dwie grupy”, „nie mam zdania”, „różni”, „nie wiem”, „inne”, „wolni, świadomi”, „dobrze”, a na końcu „Polacy”. W przypadku tej grupy widać, że respondenci z wyższym wykształceniem, poza zwróceniem uwagi na patriotyzm, podkreślali niejednorodność uczestników marszu, mówiąc np. „Dwie grupy - jedna pokojowa, druga fanatyczna (nacjonaliści)”.

Respondenci z wykształceniem średnim wymieniali najczęściej następujące określenia: „nie mam zdania”, „wolni, świadomi”, „dobrze”, „różni”, „Polacy”, „dwie grupy”, „inne” i „nie wiem”. W przeciwieństwie do grupy z wyższym wykształceniem Polacy deklarujący wykształcenie średnie nie skupiali się na różnorodności uczestników marszu, a na podkreśleniu ich świadomości historycznej („idą, bo są świadomi swojej narodowości i kraju”) oraz okazaniu aprobaty dla tego typu demonstracji patriotyzmu.

Polacy z wykształceniem zawodowym najczęściej wskazywali: „różni”, „dobrze”, „wolni, świadomi”, „inne”, „nie mam zdania”, „dwie grupy”, „Polacy”, „nie wiem”. Natomiast Polacy z wykształceniem podstawowym wymieniali te odpowiedzi w następującej kolejności: „wolni, świadomi”, „różni”, „nie mam zdania”, „Polacy” i „inne”.

Wykres 15: Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości? – w podziale na płeć oraz liczbę mieszkańców w miejscowości zamieszkania

Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie segmenty respondentów – stworzone w oparciu o zmienne, takie jak płeć, miejsce zamieszkania i wiek – najczęściej wskazywały odpowiedź „patriotów”. Z powyższego zestawienia warto wyciągnąć kilka wniosków. Po pierwsze, niezależnie od miejsca

zamieszkania i płci, starsi respondenci zdecydowanie częściej zwracali uwagę na różnorodność uczestników Marszu Niepodległości, określając ich mianem np. „totalnej mieszanki”. Kobiety ze starszej grupy wiekowej, niezależnie od miejsca zamieszkania, chętniej wyrażały aprobatę dla uczestników Marszu niż mężczyźni.

Już przy pierwszym spojrzeniu na wykres widać, że reprezentanci starszych grup wiekowych udzielali mniej różnorodnych odpowiedzi niż młodsze grupy. Może to oznaczać, że ich skojarzenia z Marszem Niepodległości są o wiele silniejsze i bardziej skonkretyzowane jako przedstawiciele starszego pokolenia.

Na pytanie: „Jak określiliby Pan/Pani ludzi, którzy idą w Marszu Niepodległości?”, padało także wiele odpowiedzi trudnych do interpretacji, które wskazywały na silny stosunek emocjonalny badanych do Marszu. Jedną z najciekawszych odpowiedzi była refleksja pewnej 70-letniej mieszkanki wsi: „Ludzie, którzy z jakichś względów potrzebują idei narodu, być może uzupełniając sobie w ten sposób jakieś braki, frustracje, problemy różnorakie; nadrabiają sobie te braki poprzez utożsamianie się z ideą narodu, ideą, która w XXI wieku jest równie aktualna jak eter w XIX wiecznej fizyce”. Nie zabrakło również skojarzeń przywołujących czasy PRL-u, jak na przykład „Ci sami, którzy chodzili na obchody 3. Maja”⁴.

Pojawiały się również refleksje, które odnosiły się do samej formy świętowania, jaką jest Marsz i wskazywały to, czego brakuje Polakom podczas obchodów Święta Niepodległości. Pewna 30-letnia mieszkanka miasta powyżej 500 tys. mieszkańców powiedziała: „Nie powinno być upolitycznione i skandaliczne, bez nacjonalistycznych akcentów, powinno być dla każdego”.

Co warte odnotowania, w odpowiedzi na to pytanie pojawiały się również opinie dotyczące relacjonowania Marszu w zagranicznych mediach, jak np. wypowiedź 29-letniej kobiety z wykształceniem wyższym, mieszkającej w mieście: „Według zachodnich mediów naziści się przebrali za małe dzieci i staruszków, to jest kpina”. Wskazywano także grupy społeczne, które nie powinny pojawiać się na Marszu, co było widoczne na przykład w wypowiedzi 46-letniego mieszkańca miasta powyżej 500 tys. z wykształceniem wyższym: „W porządku, z wyłączeniem osób LGBT”.

Wśród stosunkowo często powtarzających się negatywnych określeń uczestników Marszu Niepodległości, których liczba nie przekroczyła jednak 40. wskazań znalazły się również: „awanturnicy” (34 wskazania), „nacjonaści” (23), „głupi, radykalni, rasiści...” (18), „upolitycznieni (12), „faszyści” (11), „naziści (8) oraz „nieświadomi” (8).

Wśród najważniejszych wniosków, jakie można wyciągnąć z niniejszej analizy z pewnością znajduje się fakt, że 1/4 ankietowanych wskazała, iż w Marszu Niepodległości idą „patrioci”. Co warte odnotowania, taki sam trend obserwuje się we wszystkich grupach, niezależnie od wieku, miejsca zamieszkania czy wykształcenia.

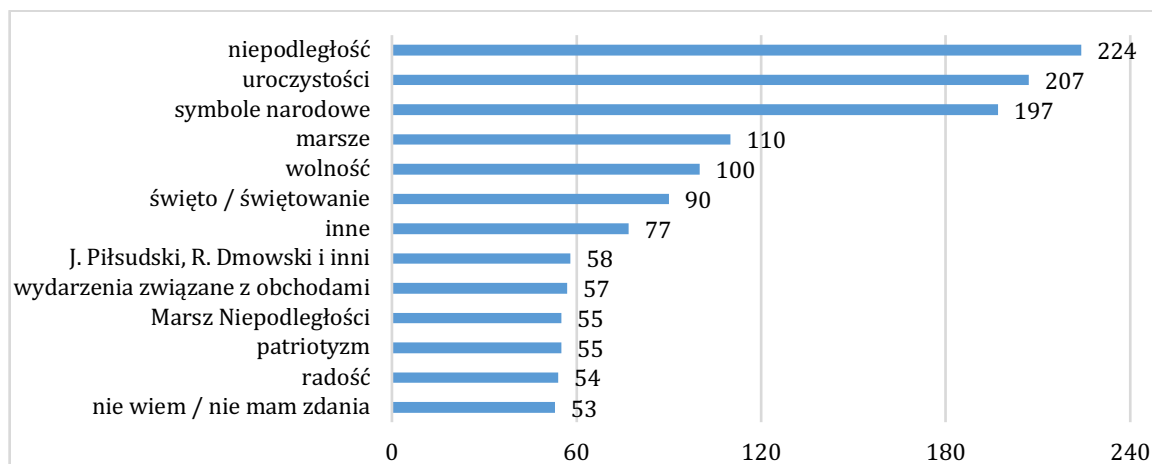
Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości?

Odpowiadając na pytanie „Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości?”, każdy respondent mógł wymienić dowolną liczbę określeń. Podczas rekodowania danych każde skojarzenie było liczone osobno, co dało łącznie liczbę „N”

⁴ Dosłowny zapis wypowiedzi respondenta.

równą 1891, co oznacza, że jeden respondent podawał średnio 1,11 określenia. Na wykresach dla tego pytania zaprezentowano kategorie odpowiedzi (13), których udział procentowy w całej próbie był wyższy od średniej.

Wykres 16: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – wyniki ogólne

N	Średnia	SD
1891	47,28	53,69

Źródło: opracowanie własne.

Polakom Święto Niepodległości najczęściej kojarzy się z „niepodległością” (224 wskazania), „uroczystościami”, takimi jak: pochody, defilady, parady, przemówienia czy ceremonie państwowe oraz „symbolami narodowymi”, w poczet których najczęściej zaliczane były: flaga, hymn, barwy narodowe i kotyliony. W dalszej kolejności respondenci wymieniali „marsze”, „wolność” oraz „święto / świętowanie”.

Warto w tym miejscu zauważyć, że Marsz Niepodległości oraz pochody organizowane przez inne podmioty zostały w trakcie procesu rekodowania oddzielone od siebie i uznane za rozłączne kategorie. Ów zabieg został zastosowany ze względu na to, że wydarzenie, które nazywane jest Marszem Niepodległości odnosi się do konkretnego przedsięwzięcia, przygotowywanego pod tą nazwą od 2010 roku przed środowiska narodowe - m. in. Obóz Narodowo-Radykalny oraz Młodzież Wszechpolską. Poza tym pochodem w samej Warszawie co roku 11 listopada organizowanych jest również wiele innych marszy, jak np. „Razem dla niepodległej” czy marsz pod patronatem Prezydenta RP, który ma stanowić alternatywę dla budzącego wiele kontrowersji wydarzenia środowisk radykalnych. Wśród skojarzeń związanych ze Świętem Niepodległości respondenci 110 razy wskazali marsze, natomiast Marsz Niepodległości został wymieniony 55 razy, co łącznie daje wynik 165 asocjacji odwołujących się do świętowania w formie pochodów ulicznych.

Stosunkowo mniejszą liczbę wskazań, oscylującą wokół 55 miały kategorie takie jak: „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”, „wydarzenia związane z obchodami”, „Marsz Niepodległości”, „patriotyzm” i „radość”.

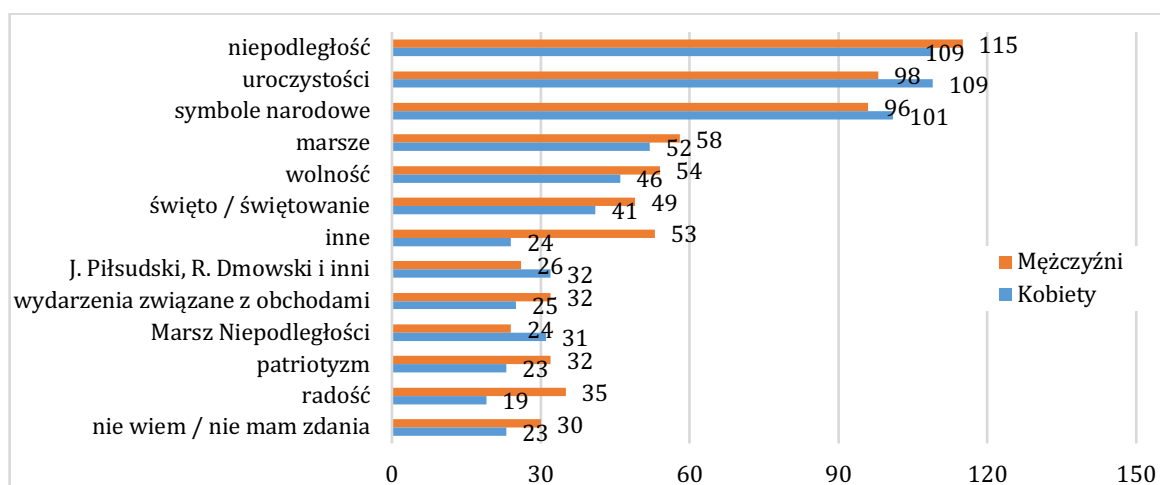
Do kategorii „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni” zostało zaliczonych 58 wskazań, wśród których respondenci wymieniali następujących bohaterów narodowych: Józef Piłsudski

(42), Roman Dmowski (8), Ignacy Jan Paderewski (3), Charles de Gaulle (1), Józef Haller (1), powstańcy (1) oraz postaci historyczne (2). Natomiast w kategorii „wydarzenia związane z obchodami” znalazły się następujące, głównie pojedyncze wskazania: „murale”, „spotkania z kombatantami”, „imprezy w miastach i na wsiach”, „pokazy historii”, „bale przebierańców”, „wystawy”, „festyny”, „imprezy państwowe”, „koncerty”, „wydarzenia kulturalne”, „wydarzenia w centrum miasta”, „spektakle”, „pokazy fajerwerków przy Grobie Nieznanego Żołnierza”, „pikiety”, „wielka feta”, „wielka pompa” czy „święty Marcin”.

Pomimo tego, że 54 wskazania odwoływały się do radości, to łącznie odnotowano również 42 odpowiedzi nacechowane negatywnie, jak np. wojna (3), nacjonaści, naziści (9) czy 24 odpowiedzi zebrane w łączną kategorię „źle”, w ramach której respondenci wskazywali następujące określenia: „buractwo”, „marsz pełen nienawiści”, „chaos”, „wielka afera” i „smutek”. 16 odpowiedzi odnosiło się również do uwidaczniających się w tym czasie podziałów społecznych, które określali jako: „cyrki polityczne”, „duży konflikt wewnątrz społeczeństwa” czy „kiepskie nastroje społeczne”.

Warto również odnotować, że 16 udzielonych odpowiedzi odnosiło się do przekazów medialnych. Część respondentów zwracała uwagę na to, że „w telewizji jest atak na wszystko” albo „propaganda” i „afery medialne”. Poza tymi negatywnymi asocjacjami respondenci wymieniali także: „artykuły”, „wypowiedzi ważnych ludzi w telewizji”, „Piłsudski na okładkach gazet”, „filmy tematyczne”, „defiladę o 12 w telewizji”, „specjalne dokumenty” i „programy poświęcone temu dniu w telewizji”⁵.

Wykres 17: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – w podziale na płeć respondentów

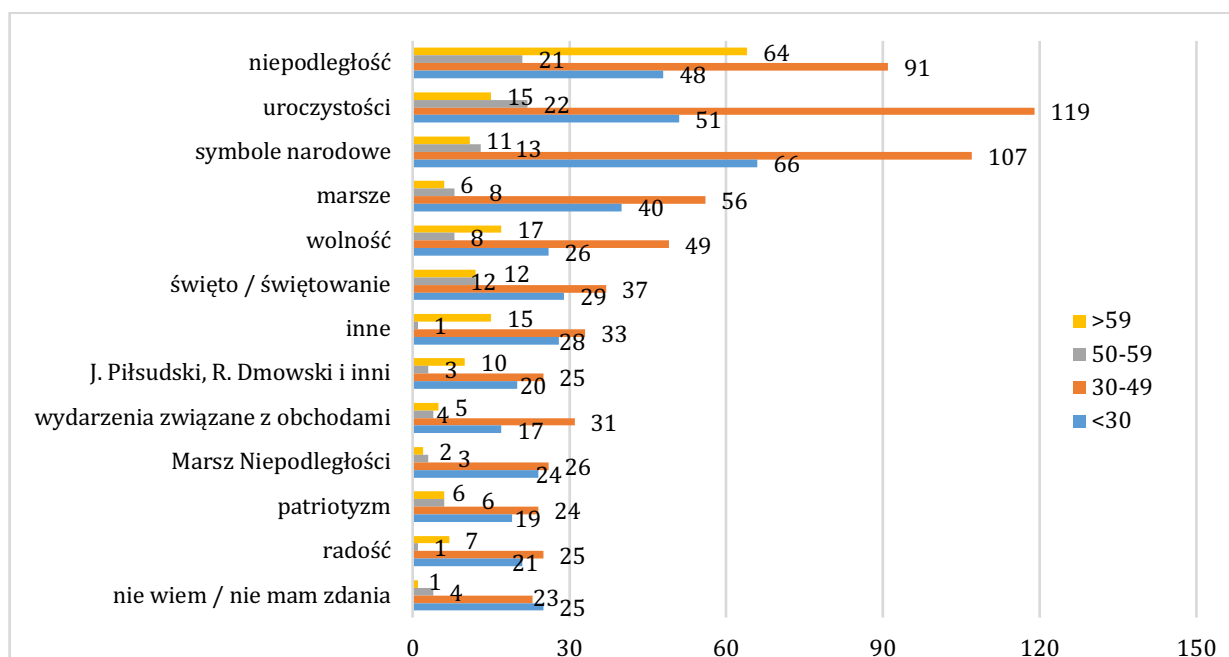
Zmienna	N	Średnia	SD
Kobieta	885	22,13	27,19
Mężczyzna	1006	25,15	26,96

Źródło: opracowanie własne.

⁵ Dosłowny zapis wypowiedzi respondenta.

Zarówno mężczyźni, jak i kobiety najczęściej wskazywali, że Święto Niepodległości kojarzy się im z „niepodległością”, „uroczystościami” i „symbolami narodowymi”. Mężczyznom jednak częściej niż kobietom obchody Święta Niepodległości kojarzyły się z „marszami”, „wolnością”, „patriotyzmem” i „radością”, podczas gdy grupa kobiet chętniej wymieniała skojarzenia związane z „uroczystościami”, „symbolami narodowymi”, „postaciami historycznymi” i „Marszem Niepodległości”. Można zatem wnioskować, iż mężczyźni przywiązują większą wagę do idei towarzyszących Świętu Niepodległości, takich jak niepodległość czy wolność, a kobiety do wydarzeń upamiętniających odzyskanie niepodległości, wśród których wskazywały na przykład defilady czy uroczystości przy Grobie Nieznanego Żołnierza.

Wykres 18: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – w podziale na wiek respondentów

Zmienna	N	Średnia	SD
<30	563	14,08	15,45
30-49	925	23,13	26,97
50-59	159	3,98	5,17
>59	244	6,10	10,39

Źródło: opracowanie własne.

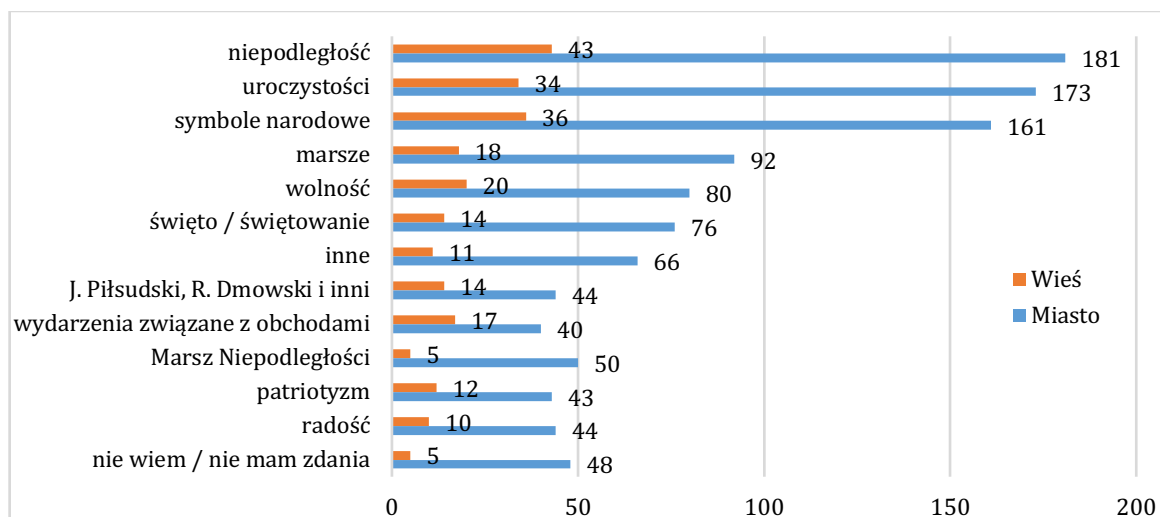
„Symbole narodowe”, „uroczystości”, „niepodległość” oraz „marsze” to najczęściej wymieniane skojarzenia w grupie wiekowej poniżej 30 roku życia. Z mniejszą częstotliwością najmłodszy Polacy wymieniali „święto, świętowanie”, „wolność”, „Marsz Niepodległości”, „radość”, „patriotyzm”, „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni” oraz „wydarzenia związane z obchodami”.

Osoby w wieku 30-49 lat najczęściej kojarzą Święto Niepodległości z "uroczystościami", dopiero w drugiej kolejności z „symbolami narodowymi”, aż wreszcie z „niepodległością”. W tej grupie wiekowej na dalszych miejscach znajdują się: „marsze”, „wolność”, „święto, świętowanie”, „wydarzenia związane z obchodami”, „Marsz Niepodległości”, „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”, „radość” oraz „patriotyzm”.

Polacy w wieku 50-59 lat na myśl o Święcie Niepodległości najczęściej przywołują skojarzenia związane z „uroczystościami”, „niepodległością” oraz „symbolami narodowymi”, wśród których wymieniają przede wszystkim flagi. W dalszej kolejności wskazują: „święto, świętowanie”, „marsze”, „wolność”, „patriotyzm”, „wydarzenia związane z obchodami” oraz „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”.

„Niepodległość”, „wolność”, „uroczystości” i „święto, świętowanie” są kategoriami najczęściej wymienianymi w grupie wiekowej powyżej 59 roku życia. W dalszej kolejności Polacy w tej grupie wymieniali: „symbole narodowe”, „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”, „radość”, „marsze”, „patriotyzm”, „wydarzenia związane z obchodami” jak i „Marsz Niepodległości”.

Wykres 19: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – w podziale na typ miejsca zamieszkania (miasto czy wieś)

Zmienna	N	Średnia	SD
Miasto	1526	38,15	44,41
Wieś	365	9,13	9,70

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych pochodziła z obszarów miejskich, dlatego w omawianiu niniejszego wykresu skupimy się przede wszystkim na tendencjach w odpowiedziach poszczególnych grup badanych podzielonych według kategorii „miasto” i „wieś”.

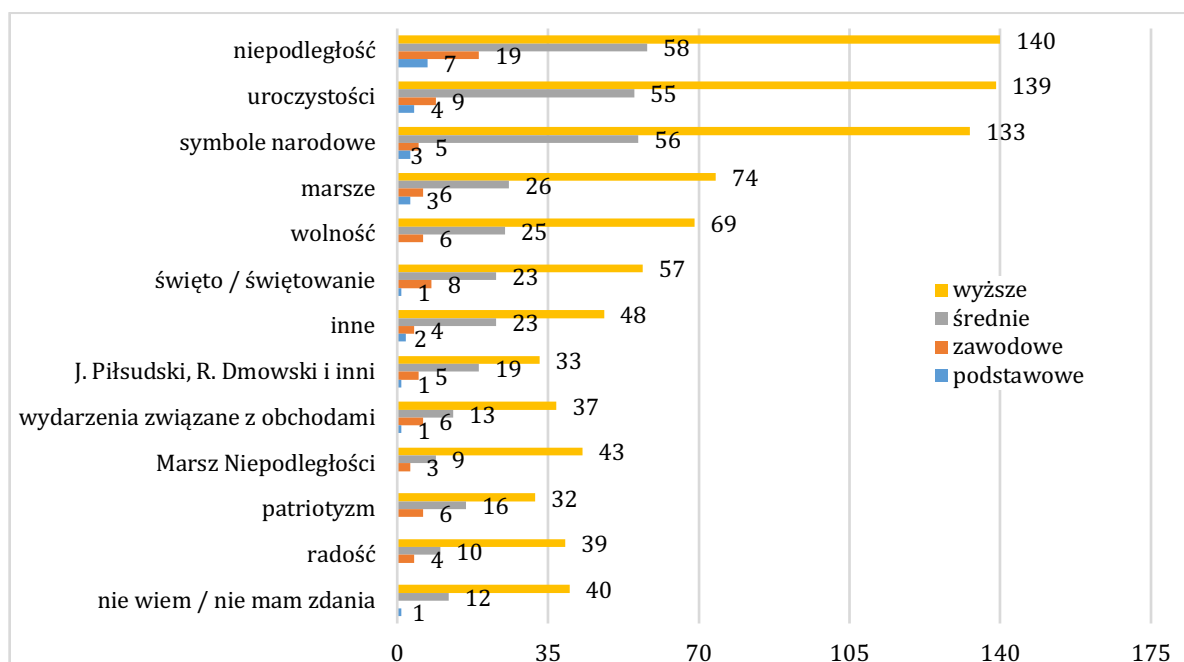
Zarówno mieszkańcy terenów miejskich, jak i wiejskich najczęściej wskazywali skojarzenia mieszczące się w trzech najpopularniejszych kategoriach, jednak w nieco innej kolejności.

Zarówno mieszkańcom miast, jak i wsi Święto Niepodległości najczęściej kojarzyło się z „niepodległością”. W drugiej kolejności mieszkańcy miast wskazywali „uroczystości”, a w trzeciej „symbole narodowe”. W przypadku mieszkańców miast na drugim miejscu znalazły się „symbole narodowe”, a na trzecim „uroczystości”.

Mieszkańcy miast w dalszej kolejności wymieniali: „marsze”, „wolność” oraz „święto, świętowanie”, tworząc segment odpowiedzi mniej popularnych, których liczba powtórzeń przekroczyła 60. Skojarzenia, które powtórzyły się w tej grupie więcej niż 40 razy, ale mniej niż 50 to: „Marsz Niepodległości”, „nie wiem, nie mam zdania”, „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”, „radość”, „patriotyzm, a także „wydarzenia związane z obchodami”.

Mieszkańcy wsi relatywnie często wymieniali skojarzenia takie jak: „wolność”, „marsze”, „wydarzenia związane z obchodami”, „święto, świętowanie”, „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”, „patriotyzm” oraz „radość”. Mieszkańcy wsi, jedynie 5 razy (najmniej) wymienili skojarzenie „Marsz Niepodległości”.

Wykres 20: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – w podziale na liczbę mieszkańców w miejscowości zamieszkania

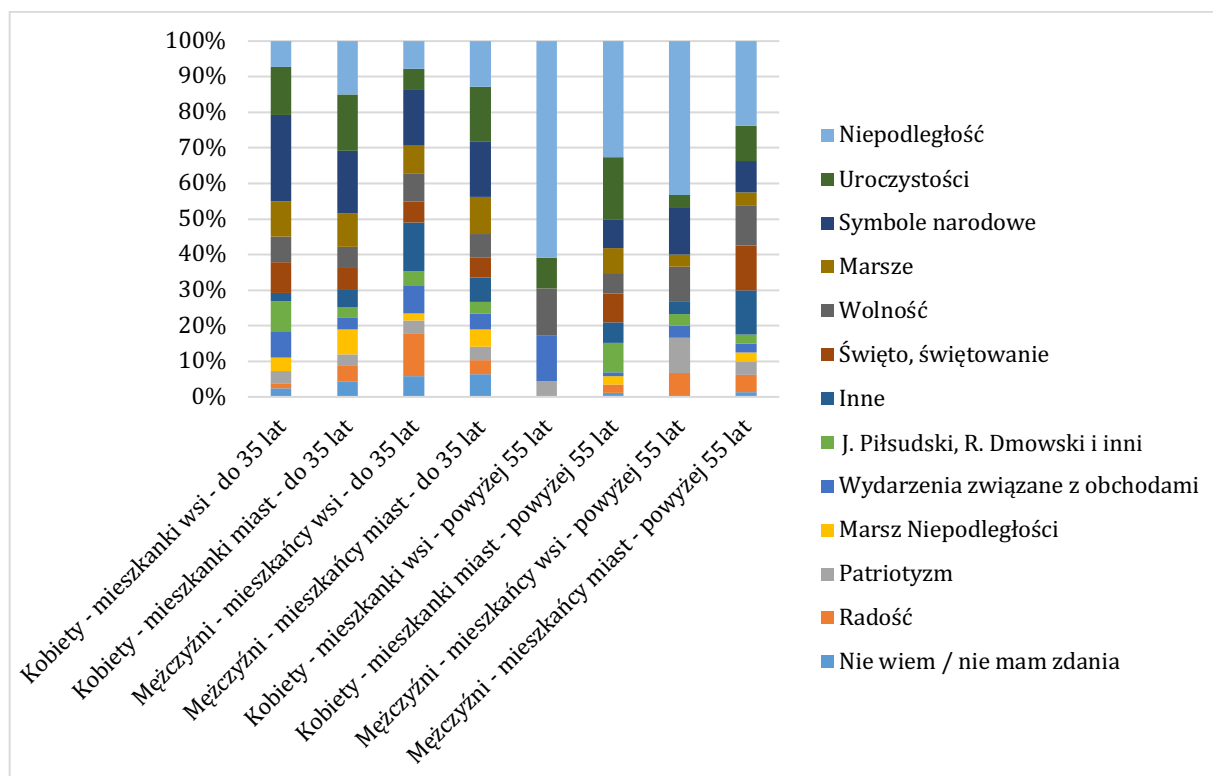
Zmienna	N	Średnia	SD
podstawowe	34	0,85	1,42
zawodowe	124	3,10	3,55
średnie	487	12,18	14,54
wyższe	1241	31,03	35,39

Źródło: opracowanie własne.

Wszyscy Polacy, bez względu na wykształcenie, zapytani o skojarzenia związane ze Świętem Niepodległości najczęściej wskazywali: „niepodległość”, „uroczystości” i „symbole narodowe”. W dalszej kolejności osoby z wyższym wykształceniem wymieniały: „marsze”, „wolność” oraz „święto, świętowanie”. Taki sam rozkład odpowiedzi widoczny jest również w grupie osób z wykształceniem średnim.

Polacy deklarujący wykształcenie podstawowe częściej wskazywali odpowiedzi takie jak: „święto, świętowanie”, „patriotyzm”, „wydarzenia związane z obchodami”, „wolność”, „marsze” oraz „J. Piłsudski, R. Dmowski i inni”. Osoby z wykształceniem podstawowym stanowiły zbyt małą grupę badawczą, aby można było na podstawie ich odpowiedzi próbować wysnuć bardziej ogólne wnioski.

Wykres 21: Z czym kojarzą się Panu/Pani obchody Święta Niepodległości? – w podziale na płeć oraz liczbę mieszkańców w miejscowości zamieszkania

Źródło: opracowanie własne.

Analizując powyższe zestawienie, stworzone z segmentów składających się z płci, miejsca zamieszkania oraz wieku należy zaznaczyć, że im bardziej kolorowy słupek w danym segmencie, tym mniej jednorodnych odpowiedzi udzielali respondenci.

Już przy pierwszym spojrzeniu widać, że odpowiedzi segmenty badanych do 35. roku życia są wyraźnie bardziej zróżnicowane. Młodszy mieszkańcy wsi, niezależnie od płci, rzadziej kojarzą 11 listopada z „niepodległością” i „uroczystościami” niż mieszkańcy miast. Może to być związane z faktem, że większość wydarzeń upamiętniających 11 listopada 1918 roku odbywa się w miastach, dlatego też w świadomości mieszkańców miast są one bardziej obecne.

Co warto odnotować, słupki odnoszące się do mieszkańców i mieszkanek miast, w przeciwieństwie do mieszkańców wsi, mają bardzo zbliżone do siebie wartości poszczególnych odpowiedzi. Oznacza to, że niezależnie od płci, mieszkańcy miast mają

podobną recepcję obchodów 11 listopada. A zatem jeżeli ktoś jest mieszkańcem miasta, to najprawdopodobniej 11 listopada kojarzy przede wszystkim z „niepodległością”, „uroczystościami” i „symbolami narodowymi”, a w dalszej kolejności z „marszami”, „wolnością” oraz „świętem, świętowaniem”.

Z niniejszego zestawienia można wyciągnąć jeszcze kilka ciekawych wniosków. Po pierwsze należy zauważyć, że bez względu na płeć i miejsce zamieszkania, Polacy powyżej 55 roku życia znacznie częściej kojarzą Święto Niepodległości z „niepodległością”. Warto również odnotować, że w omawianej grupie, bez względu na miejsce zamieszkania, odpowiedzi tej częściej udzielały kobiety niż mężczyźni.

Mieszkańcy wsi powyżej 55 roku życia niezależnie od płci nie kojarzą 11 listopada z „Marszem Niepodległości”, a Polacy w tym przedziale wiekowym zamieszkujący miasta czynią to o wiele rzadziej niż osoby młodsze, co może świadczyć, że Marsz Niepodległości jako wydarzenie stosunkowo młode jest silniej obecne w imaginariu młodszych pokoleń. Podobne wnioski można wyciągnąć, porównując natężenie kategorii „marsze” w poszczególnych segmentach.

Młodszy Polacy częściej niż starsze grupy wskazywały na skojarzenia związane z „symbolami narodowymi” i „uroczystościami”. Segmenty te częściej również odpowiadały, że 11 listopada kojarzy im się z „radością”.

Kategoria „święto, świętowanie” nie jest obecna w grupach mieszkank i mieszkańców wsi powyżej 55 roku życia, co może być związane z faktem, że większość wydarzeń umożliwiających zbiorowe uczestniczenie w obchodach Święta Niepodległości organizowanych jest w większych miejscowościach. Może to również wiązać się z innymi wzorcami kulturowymi dotyczącymi uczczenia pamięci o danych wydarzeniach historycznych w tej grupie wiekowej.

Ciekawą obserwacją jest również to, że w młodszych kategoriach wiekowych, bez względu na płeć i miejsce zamieszkania, liczba wskazań „patriotyzm” jest do siebie zbliżona, natomiast w przypadku starszych grup, można zauważyć jej wyższe natężenie zwłaszcza w przypadku mieszkańców i mieszkank wsi. Odpowiedzi takiej w ogóle nie zadeklarowały kobiety mieszkające w miastach, co oznacza, że wszystkie 43 wskazania w tej kategorii z wykresu obejmującego dane z podziałem badanych na mieszkańców miast i wsi pochodzą od mężczyzn.

Polakom Święto Niepodległości najczęściej kojarzy się z „niepodległością”, „uroczystościami” i „symbolami narodowymi”. Kiedy jednak przyjrzymy się wykresowi z podziałem na spostrzeżenia kobiet i mężczyzn, okaże się, że dalsze recepcje różnicują się ze względu na płeć. Kobiety obchody 11 listopada częściej kojarzą się z wydarzeniami upamiętniającymi odzyskanie niepodległości, bohaterami i symbolami narodowymi, podczas gdy mężczyźni chętniej wymieniają asocjacje związane z ideami takimi, jak wolność, niepodległość, radość czy duma. Co warte odnotowania, respondenci do 35. roku życia mieli bardziej różnorodne skojarzenia ze świętem odzyskania przez Polskę niepodległości niż starsi obywatele.

Podsumowanie

Częściowe rezultaty przeprowadzonego sondażu pokazują, że Polacy uważają, iż 11 listopada w istocie ujawniają się największe podziały polityczne, które, jak wynika z badań M. Modzelewskiej, Z. Maciejczaka i T. Kukołowicza, skutecznie zniechęcają część obywateli do udziału w uroczystościach związanych ze świętem odzyskania niepodległości, a zwłaszcza do udziału w Marszu Niepodległości⁶.

Respondenci twierdzą, że Święto Niepodległości sprzyja ekspozycji podziałów politycznych, a jednocześnie deklarują, że dzień ten powinien łączyć Polaków.

Ocena obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości dzieli obywateli, co uwidacznia się w odpowiedziach respondentów na pytania dotyczące postrzegania 11 listopada jako pretekstu do zamieszek i awantur oraz o upolitycznienie Święta Niepodległości. 43 proc. Polaków uważa, że 11 listopada stanowi sposobność do wzniecania zamieszek i awantur, podczas gdy z tym stwierdzeniem nie zgadza się 45 proc. Polaków. Podobny podział widać w odpowiedziach Polaków na pytanie o to, czy uważają, że 11 listopada to upolitycznione święto. Z tym zdaniem zgadza się 44 proc. Polaków, a nie zgadza się 46 proc.

Ponad podziałami znajduje się jednak kwestia emocjonalnego postrzegania Święta Niepodległości. 80 proc. Polaków uważa bowiem, że 11 listopada to radosne święto. Zgodna odpowiedź na to pytanie pokazuje, że pomimo licznych różnic, coraz bardziej polaryzujących polskie społeczeństwo, można znaleźć pewne aspekty, które łączą i na których warto budować wspólnotę narodową.

Zdecydowana większość Polaków, ponad 90 proc., jest również zdania, że każdy może świętować 11 listopada na własny sposób. Tak wysoką zgodność z podanym stwierdzeniem można tłumaczyć na przynajmniej dwa sposoby. Pierwsza możliwość to po prostu bardzo wysoka otwartość na różne sposoby celebrowania święta narodowego w polskim społeczeństwie. Drugie wyjaśnienie można oprzeć na koncepcji zjawisk nazwanych przez Marcina Napiórkowskiego *turbopatriotyzmem* i *softpatriotyzmem*. Pierwszy termin odnosi się do prądu ideologicznego osadzonego na tradycyjnych wartościach polskiego patriotyzmu, ale w nowoczesnej formie⁷. Ten drugi jest natomiast zamiennikiem tradycyjnego, polskiego patriotyzmu, bliższemu koncepcji obywatelskości⁸, który próbuje renegocjować kluczowe wartości i symbole⁹. Istotną różnicą między tymi zjawiskami miałyby też być ekskluzywność i elitarność *turbopatriotyzmu* oraz inkluzywność, a wręcz misyjność *softpatriotyzmu*¹⁰. Można domniemywać, że pierwsza grupa (łącząca patriotów tradycyjnych i *turbo*) zgadzała się, bo uważa, że jej tradycyjne sposoby świętowania powinny pozostać niszowe, a druga (*soft*) – bo sądziła, że jej nowoczesne, nieortodoksyjne zwyczaje powinny być bardziej powszechne. Trzeba jednak zaznaczyć, że podział na

⁶ M. Modzelewska, Z. Maciejczak, T. Kukołowicz i in., *Świętowanie Niepodległości 11 listopada 2017 roku*, Warszawa 2018, <https://www.nck.pl/badania/projekty-badawcze/raport-swietowanie-niepodleglosci-11-listopada-2017-roku#/> (odczyt: 16.07.2020), s. 34.

⁷ M. Napiórkowski, *Turbopatriotyzm*, Wołowiec 2019, s. 29.

⁸ Tamże, s. 34.

⁹ Tamże, s. 29.

¹⁰ Tamże, s. 35, 44–45.

sympatyków *turbo-* i *softpatriotyzmu* ma charakter tożsamościowy i wymyka się prostym podziałom demograficznym¹¹.

Polacy zazwyczaj nie wskazywali żadnej ze stacji telewizyjnych jako najbardziej obiektywnej w relacjonowaniu obchodów Święta Niepodległości. Świadczy to w dużej mierze o niskim zaufaniu społecznym nie tylko do poszczególnych stacji telewizyjnych, ale także do telewizji jako takiej. Bardziej krytyczny stosunek, a więc zapewne i mniejsze zaufanie do tego medium prezentowali mężczyźni, osoby młode, o wyższym wykształceniu i mieszkańcy miast.

Porównywalny odsetek wskazań dużych stacji telewizyjnych jako bezstronnych może być efektem wyraźnego zróżnicowania narracji najpopularniejszych nadawców, z których żaden nie zyskuje wyraźnego uznania. Warto zwrócić uwagę, że ocena obiektywizmu stacji telewizyjnych często nie odpowiadała ich oglądalności¹². Lider oglądalności, „Fakty” TVN-u, uzyskał mniej wskazań niż jego dwaj główni konkurenci: „Wiadomości” TVP1 i „Wydarzenia” Polsatu.

Podsumowując rozważania nad określeniami uczestników Marszu Niepodległości, warto podkreślić, że nie da się jednoznacznie powiedzieć, iż Polacy postrzegają to wydarzenie w sposób pozytywny lub negatywny. Pomimo najczęstszej odpowiedzi, że w Marszu idą „patrioci”, bardzo często pojawiają się zastrzeżenia co do jednorodności grupy uczestników Marszu Niepodległości, którym przypisywane są różnorakie intencje. Nie brakuje co prawda określeń jednoznacznie pejoratywnych i jednoznacznie pozytywnych, jednak dominują wskazania w odcieniach szarości. Oznacza to, że społeczna recepcja Marszu Niepodległości jest niejednorodna, a Polacy nadają mu znaczenie na podstawie swoich własnych doświadczeń i być może relacji medialnych.

W kontekście skojarzeń Polaków ze Świętem Niepodległości należy zaznaczyć, że najczęściej wymieniano: „niepodległość”, „uroczystości” i „symbole narodowe” pojawiały się we wszystkich zestawieniach jako najliczniejsze, czasami tylko w zmienionej kolejności. Oznacza to, że główne skojarzenia Polaków ze Świętem 11 Listopada są takie same, a różnią się dopiero ich dalsze asocjacje.

¹¹ Świadczą o tym wyniki ankiet przeprowadzonych przez zespół Małgorzaty Łukianow i Piotra Kocyby wśród uczestników Marszu Niepodległości, fenomenu wpisującego się w ramy *turbopatriotyzmu*. Zob.: M. Łukianow, *Marsz Niepodległości 2018 – wstępne wyniki*, <https://demonstracjepl.wordpress.com/2019/11/14/marsz-niepodleglosci-2018-wstepne-wyniki/> (odczyt: 16.07.2020).

¹² Zob.: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, *Informacja o widowni telewizyjnej w Polsce w 2018 roku*, Warszawa 2019, http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/kontrola/program/tv/kwartalne/rynek-telewizyjny-w-2018-roku.pdf (odczyt: 16.07.2020), s. 3–4; P. Pallus, *Pół miliona widzów przeważa "Faktów" nad "Wiadomościami"*. Ranking serwisów informacyjnych za styczeń, <https://businessinsider.com.pl/media/tv-radio/widownia-serwisow-informacyjnych-w-styczniu-2019-roku/eybxgck> (odczyt: 16.07.2020); M. Kurdpski, „Fakty” liderem serwisów informacyjnych, tylko „Wiadomości” ze wzrostem widowni, <https://www.wirtualnemedial.pl/artykul/ogladalnosc-dziennikow-grudzien-2018-fakty-liderem> (odczyt: 16.07.2020).

Summary

Independence Day in Poland in the last years gained a status of the most important national holiday both in political and social dimension. The presented research study based on the CAWI survey which took place between 8th and 12th of April 2019 at the Laboratory of Media Studies at University of Warsaw focused around the social reception, associations and implications of this holiday. The partial results show that Polish people perceive 11th of November as a highly politicized day in which the political and ideological differences are particularly visible. Although, the respondents claim that Independence Day is encouraging the escalation of political tension, they declaratively believe, that this day should unite all Poles. This claim is supported by, in the one hand, strong attachment to the national identity and, on the other side, the conviction, that a drive towards unity and consensus is crucial for the future of the country. What is more, generally Poles associate Independence Day most often with terms such as “independence”, “celebrations” and “national symbols”, which may mean that the society perceives this holiday in a similar way, at least in accordance to the core phrases. The differences appear on more complex levels. For example men more often refer to Independence Day celebrations by using the broad ideas such as patriotism and freedom, whereas women are more keen to describe it by appealing to terms related to events commemorating the regaining of independence such as celebrations and national symbols.

The celebrations of the 100th anniversary of Poland’s regaining independence divided Polish citizens, which is reflected in the answers of the respondents to the questions about perceiving November 11th as a pretext for riots and disturbances and about the politicization of Independence Day. 43% of Poles believe that November 11th is an opportunity to start riots and disturbances, while 45% do not agree with this statement. A similar division can be seen in the answers of Poles to the question whether they think November 11th is a politicized holiday. 44% of Poles agree with this statement, while 46% disagree. However, it might be comforting, that simultaneously 80 percent of the respondents see this holiday as a joyful occasion, thus declaring positive emotional attachment towards it. Consequently, it seems that despite growing differences which increasingly polarize Polish society, one can find some aspects which still unite and on which it is worth building a national community.

One of the most concerning issues indicated in the report is the general respondents’ mistrust in media and their objectivity. Polish people did not usually pointed any television station as the most objective in reporting the celebrations of Independence Day. This show little social trust not only in individual TV stations, but also in television as such. The issue is especially visible among groups such as men, young people, university graduates and town residents. Curiously, it seems that the objectivity assessment of TV stations often does not reflect the viewership of each news channel. The viewership leader, TVN’s news service “Fakty” has received fewer indications in this category than both of his two main competitors TVP1’s “Wiadomości” and Polsat’s “Wydarzenia”.

Finally, summarizing the reflections on the respondents’ associations on the participants of the Independence March, it is worth emphasizing, that it is nearly impossible to state whether Poles perceive this event in a positive or negative way. Despite of the most frequent answer that "patriots" are walking in the march, the respondents had reservations about the homogeneity of the group of the Independence March participants to whom they attributed dichotomous intentions. Although there was a multitude of both

unequivocally pejorative and positive terms, at the same time, there was a strong tendency among respondents to use ambiguous words while describing the Independence March participants. This means that the social reception of the event itself is heterogeneous and Poles perceive and give it a meaning based on their own, personal experiences.